

Vazgeçmek yok!

LGBTİ+'LARIN İNSAN HAKLARI 2023 YILI RAPORU

Vazgeçmek yok! LGBTİ+'LARIN İNSAN HAKLARI 2023 YILI RAPORU

Hazırlayan

Kerem DİKMEN

Katkıda Bulunanlar

Defne Güzel

Damla Umut Uzun

Murat Köylü

Fotoğraflar

Murat Kocabaş, Berkcan Zengin

Kapak Fotoğrafı

Murat Kocabaş, 2023 İzmir Onur Yürüyüşü

Yayımlayan

Kaos GL Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği

25 Ocak 2024, Ankara

Bu kitap parayla satılamaz. İnsan haklarının desteklenmesi amacıyla yapılan ve ticari olmayan etkinliklerde serbestçe kullanılabilir.

Kaos GL Derneği

PK 12 Tunus PTT Kavaklıdere Çankaya - Ankara

Telefon: +90 312 230 0358

Faks: +90 312 230 6277

E-posta: bilgi@kaosgldernegi.org

www.kaosgl.org

www.kaosgldernegi.org

Tasarım

Ceket Medya

Bu rapor, İsveç Uluslararası Kalkınma İşbirliği Ajansı'nın (SIDA) desteğiyle yayımlanmıştır.
Bu, rapor içeriğinin SIDA'nın resmi görüşlerini yansıttığı anlamına gelmemektedir.

İÇİNDEKİLER

A. GİRİŞ	5
B. METODOLOJİ	7
C. BULGULAR	9
D. ARKA PLAN	27
E. LGBTİ+'LARIN TEMEL HAKLAR BAKIMINDAN DURUMU	41
1. Yaşam Hakkı	41
2. İşkence ve Kötü Muamele Yasağı ile Kişisel Bütünlük Hakkı	41
3. Kişi Özgürlüğü ve Güvenliği Hakkı	41
4. Özel Hayatın Gizliliği	42
5. Seyahat Etme, İkamet Etme ve Barınma Hakkı	43
6. Üreme Hakkı	43
7. Bilgi Edinme Hakkı	43
8. İfade Özgürlüğü	43
9. Çalışma Hakkı	43
10. Sosyal Güvenlik Hakkı	44
11. Dernek Kurma ve Toplanma Hakkı	44
12. Mülkiyet Sahibi Olma, Elinde Bulundurma Hakkı	45
13. İtibarın Korunması Hakkı	45
14. Bilimsel İlerlemelerden Yararlanma Hakkı	46
15. Siyasi Katılım Hakkı	46
16. Yabancıların Hakları	46
17. Mültecilerin Hakları	46
18. Sanık Kişilerin Hakları	46
19. Tutuklu veya Mahpus Kişilerin hakları	47
20. Sağlık Hakkı	47
21. Eğitim Hakkı	47

22. Evlenme veya Aile Kurma Hakkı	47
23. Mal ve Hizmetlere Erişim	47
F. TAVSİYELER	48
1. Türkiye Büyük Millet Meclisine	48
2. Cumhurbaşkanlığına	49
3. Uluslararası Paydaşlara	50
G. SONUÇ	52
H. İHLALLER	54
I. LGBTİ+'LARIN 2023 ADLİYE AJANDASI	61

A. GİRİŞ

2023 yılına Türkiye açısından damgasını vuran en önemli olay Kahramanmaraş depremleriydi. 2022 yılı raporumuzun yazımı sırasında gerçekleşen bu depremle ilgili olarak önceki raporumuzun giriş kısmında yaptığımız değerlendirmede yetkilileri, can kaybının neden bu kadar yüksek olduğunu sorgulamaya çağırıyorduk. Geçen süre zarfında maalesef böyle bir sorgulama yapılmadı, Türkiye nüfusunun büyük kısmı deprem riski olan yerlerde yaşarken karar alıcıların, yurttaşların yaşam hakkını sağlama yönündeki sorumluluklarını yerine getirdiğini söylemek zor.

2023'ün genel olarak insan hakları, özel olarak da LGBTİ+ hakları savunucuları açısından öznel bir zorluğu vardı ve maalesef bu durum devam ediyor. Tarihe bir not düşmek için bu zorluğu raporumuzun giriş kısmında paylaşmak istiyoruz. Biliyoruz ki Türkiyeli karar alıcılar, sivil toplumun güçlenmesindense onu kontrol altında tutmayı yeğliyor, kontrol altında tutmak için de örgütsel ve finansal gelişimini engelliyor. Bu zorluğu en başta yaşayansa LGBTİ+ hak örgütleri.

Kurumlarımız bir yandan devlet baskısı ile baş etmeye çalışırken öteki tarafta da ekonomik krizin derinleşen etkileriyle baş etmek zorunda. Öz kaynak geliştirme imkanımızın olmadığı, istihdama erişemeyen LGBTİ+'ların kendi ekonomik koşullarıyla baş edemediği bir durumda LGBTİ+ derneklerinin uluslararası fonlardan destek almadan ayakta durması zor.

Türkiye'de yaşam maliyetleri artarken fon çeşitliliğimiz azalıyor, mevcut kaynaklarsa daralıyor. Bu durum LGBTİ+ hak örgütleri açısından sürdürülebilir olmaktan çıkmış durumda. Kaos GL dahil olmak üzere LGBTİ+ hak örgütleri yetişmiş insan kaynağını yitirme riskiyle karşı karşıya. Devlet baskısını her an üzerlerinde hisseden, her adımları izlenen ve kriminalize edilen LGBTİ+ hak örgütleri, bu süreci tersine çeviremezse ihlalleri tarihe not düştüğümüz bunun gibi raporları yazmak, yaygınlaştırmak bile muhtemelen imkansız hale gelecek. Örneğin bugün LGBTİ+ örgütlerinin, LGBTİ+'lar için hayati önemde olan hukuk danışmanlığı programlarını sürdürülebilmek için avukatlarına ayırdığı bütçe, kamuda çalışan avukatlara sağlananın çok gerisinde. Bu nedenle dayanışma beklentimizi bütün fon kaynaklarına açıkça belirtirken, bu kurumların genel olarak Türkiye'de insan hakları ve özel olarak da LGBTİ+ haklarını desteklemek konusunda kendi ülkelerinde kamusallaştırdığı anlatıların, Türkiye'deki LGBTİ+ hak örgütlerinin yaşadıklarını ifade etmek konusunda yetersiz olduğunun bilinmesini isteriz.

Bilindiği üzere Kaos GL olarak 2007 yılından bu yana Türkiye’de yaşayan LGBTİ+’ların uğratıldığı hak ihlallerini kayıt altına almakta, raporlamaktayız. Büyük ölçüde medya izlemesine dayalı raporumuz, okuduğunuz bu kısım dışında metodoloji, anahtar bulgular, arka plan, ihlal verileri, tavsiyeler ve kaynaklar kısmını içerecektir.

Geçtiğimiz yıllardan farklı olarak, bu seneki raporumuzla birlikte bir de bilgi notu yayımlanacaktır. Bilgi notu, raporun kısa özetinden ibaret olup, farklı veya yeni bir bilgi içermeyecektir. Raporun tümünü okuma fırsatı bulamayan, bulamayacak okurlara mevcut durumu kısaca özetleme çabasının ürünü olan bu bilgi notunun raporu tam olarak yansıtmamasının, kapasitesi nedeniyle imkansız olduğunu hatırlatmak isteriz. Tırnak içindeki ifadelerde dil sorunları olsa da kaynak metne müdahale etmemek için aynen kullandık.

Raporun oluşumunda emeği olan LGBTİ+ haber portalı Kaosgl.org ekibine, geribildirimleri için Damla Umut Uzun ve Murat Köylü’ye ve veri girişlerini yaparak rapora hayat veren insan hakları uzmanı Defne Güzel’e teşekkürler. Raporun LGBTİ+’ların sistematik olarak maruz bırakıldığı ayrımcılığı ve hak ihlallerini tarihe not düşüren bir belge olması dileğiyle iyi okumalar dileriz.

B. METODOLOJİ

Bu seneki raporumuzda da geçen sene olduğu gibi veri kaynağımız, belirli anahtar kelimeler üzerinden yaptığımız medya izlemesi. Basılı ve dijital medyada yayımlanan ve içinde gey, lezbiyen, trans gibi kimlik ifadelerinin yanı sıra ibne, homo gibi nefret ifadelerini de içeren her türlü metni takip ediyor ve hak ihlaline ilişkin olanları ayrı bir veritabanında derliyoruz. Bu veritabanı da bu raporun kaynağını teşkil ediyor. Büyük ölçüde medya izlemesine dayalı olması nedeniyle bu rapor, LGBTİ+'ların uğradığı bütün hak ihlallerini içermeye iddiasında değil. Zira medyanın radarına girmeyen veya yerel medyanın bulunmaması nedeniyle bilgisine ulaşamayan haberlere dair değerlendirme yapmak imkansız.

Ayrıca takibi şikayete bağlı suçların öznel tarafından şikayet konusu edilmediği durumlarda pozitif yükümlülük ihlali doğmayacağından bu tür durumları rapor içerisinde vaka olarak görememekteyiz. Bununla birlikte şikayetlerin iletilmediği makamların LGBTİ+'lar açısından güvenli mekan olmadığını, bir LGBTİ+'nın şikayet için karakola veya adliyeye gitmesinin çoğu zaman yeni bir ayrımcılıkla karşılaşması demek olduğunu belirtmek durumundayız. Dolayısıyla tek tek olaylar bakımından raporumuza takibi şikayete bağlı suç eylemlerini ihlal olarak almadıysak bile adli kolluk ve savcılıklardaki yapısal sorun bu alanda sistematik ihlal olduğunu ortaya koymaktadır.

Kaos GL olarak verdiğimiz danışmanlıklar yoluyla elde ettiğimiz ihlal verisi ve sivil toplum kuruluşları aracılığıyla edindiğimiz ihlal verileri de bu raporun diğer kaynaklarından.

Elde edilen veriler veritabanımıza işleniyor. Yazım aşamasında ise veritabanına yansıyan bilgiler sistemden çekilerek ayrıntılı bir sınıflandırmaya tabi tutuluyor. Bu sınıflandırmada yararlandığımız yöntem, 1982 yılında oluşturulan HURIDOCS (Uluslararası İnsan Hakları Bilgi ve Dokümantasyon Sistemleri) sistematigi. Vakayı yorumlayarak yaptığımız sınıflandırma sonucu bu sistematige göre ihlalleri ayrıştırıyoruz.

Ayrıştırdığımız ihlal verisini ilişkili olduğu temel hakkın/hakların yanı sıra gerçekleştiği il, zaman gibi kategorileri baz alarak oluşturduğumuz grafikleri de rapor içeriğinde bulabileceksiniz.

Geçtiğimiz yıldan farklı olarak ihlale neden olan eylemin yol açtığı ihlalin kolektif ve bireysel olmasına göre de sınıflandırma gerçekleştirdik. Örneğin

valiliğin bir yürüyüşü yasaklayarak yol açtığı ihlali kolektif olarak sınıflandırırken, memuriyete kabul edilmeyen birinin maruz bırakıldığı hak ihlalinin bireysel olarak sınıflandırdık.

Geçtiğimiz yıllarda ifade özgürlüğünün bir görünümü olan toplanma hakkını istatistiksel veri olarak kendi başlığının yanı sıra ifade özgürlüğü başlığı altında da görmüştük. Bunun bir karışıklığa yol açmaması için bu defa toplanma hakkını gene ayrı bir başlık altında paylaştık ancak farklı olarak ifade özgürlüğü başlığı altında sayısallaştırmadık.

Yaşam hakkı ihlallerini de hakkın özü ve usul hakkı boyutuyla ayrıştırdık. Hakkın özünden kastımız, nefret cinayeti sonucu ölüm. Usul boyutu bakımından devlet organlarının etkili soruşturma yükümlülüğünü ele almaktayız. Standartlaşmış haksız tahrik indirimi veya zamanaşımı gibi cezasızlığa yol açan uzun yargılama süreçlerini ve nefret cinayeti yargılamalarında delil toplanma taleplerinin reddedilmesini, bu raporla birlikte usul boyutuyla yaşam hakkı ihlali olarak kayda geçireceğiz.

Yeniden ve önemle vurgulamak isteriz, bu rapor ve içerdiği veriler buz dağının görünen kısmı dahi değildir. Verisine ulaşamayan yüzlerce belki de binlerce olayla mağdurlaştırılan LGBTİ+'ların karşı karşıya bırakıldığı hak ihlallerini gün yüzüne çıkartabileceğimiz bir kapasiteyi hedefliyoruz. Ancak bu ihlalleri görünmez kılan tek otoritenin, istatistik oluşturma ve paylaşma sorumluluğu olan devlet kurumları olduğunu bir kere daha yineleriz.

C. BULGULAR

Okuyacağınız rapor maalesef önkilerden daha iyi bir tabloyu ortaya koymayacak. Bundan sonra adını “iktidar koalisyonu” olarak anacağımız AK Parti - MHP ortaklığı; siyasal hayatın her alanında merkezileştirdiği devlet gücünü LGBTİ+'lar üzerinde sözlü ve zaman zaman fiziki şiddete dönüştürürken, iktidar adayı siyasal partiler veya ortaklıklar bu tabloyu değıştirmek önerilerde bulunmaktan uzak. Nefret söylemi, ittifaklar üzerinden siyasal yelpazenin neredeyse tamamına sirayet etmiş durumda.

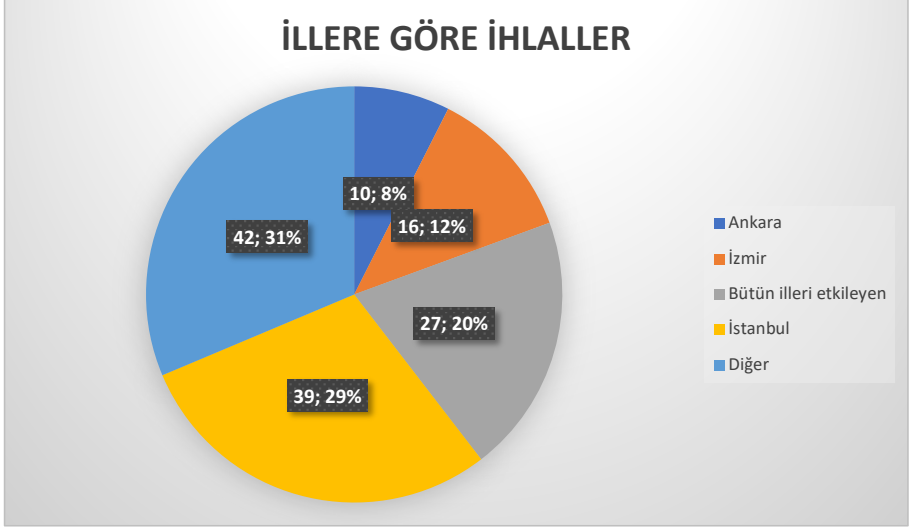
Yaşam hakkı ihlalleri nefret cinayetleri olarak kendini gösterdi. Ancak LGBTİ+'ların katledildiği suç eylemlerine ilişkin yargı süreçlerinin yavaşlığı, rutin hale gelmiş haksız tahrik indirimleri ve bundan dolayı açığa çıkan cezasızlık tablosu, yaşam hakkının usul boyutu olarak da ifade edilen, etkili soruşturma yükümlülüğü ihlali olarak kendini gösterdi.

2023'te yaşanan afet koşullarında LGBTİ+'lar, gözden çıkartılan ilk kesimlerden biri oldu. 17 Mayıs Derneği & Kaos GL ortaklığında yayımlanan *Deprem Raporu*, verileriyle birlikte deprem bölgesinde yaşayan LGBTİ+'ların yalnızca depremin değil, depremle etkisi artan ayrımcılığın da mağduru olan ilk gruplarından biri olduğunu gösterdi.¹

LGBTİ+'lar 2023'te de bütün hak kategorilerinde ihlale uğratıldı. Cumhurbaşkanı, bakanlar ve parlamenterler eliyle yaygınlaştırılan LGBTİ+ karşıtı nefret söylemi, dolaylı olarak hak ihlallerinin arttığı bir zemini yaratıyor. LGBTİ+ var oluşunu kriminalize eden, hastalık veya kaçınılması gereken bir tehlike gibi gösteren propaganda, kamusal alana hakim olmuş durumda. Devletin medya alanındaki baskı aracı RTÜK, nefret söylemi içeren videoları yaygınlaştırması için yayıncı kuruluşlara gönderirken, buna karşı başvuru olan yargı yollarındansa sonuç almak imkansız. Gücün tek elde toplandığı katı merkezîyetçi yönetim modeli, yargıyı da etkisi altına almış durumda. Anayasa Mahkemesi kararlarının bile gereğinin yerine getirilmediği bir hukuk ekosisteminde ne tarafsız ne de bağımsız olduğuna inanılan mahkemelerden, LGBTİ+'ların haklarını gözetken kararlar üretmesi artık beklenmiyor. Bir insan hakları denetim mekanizması olarak zaman zaman insan hakları savunucularının takdir ettiği kararlara imza atan Anayasa Mahkemesi ise LGBTİ+'ların bireysel başvurularını İnsan Hakları Avrupa Mahkemesine

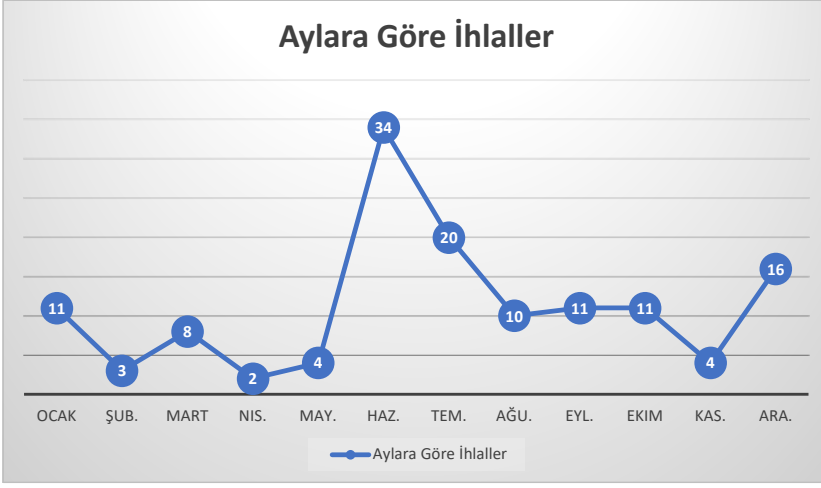
¹ <https://kaosgldernegi.org/images/library/deprem-raporu.pdf>

taşımadan önce uzunca bir süre beklemek zorunda olduğu bir durak olmaktan ibaret. Mahkeme şimdiye kadar LGBTİ+'lara dönük nefret söylemiyle ilgili hak alanını genişleten tek bir karar dahi vermiş değil. Yargısal mekanizmaların LGBTİ+'lar açısından işlevsiz olduğu bir yıl daha böylelikle geride kaldı.

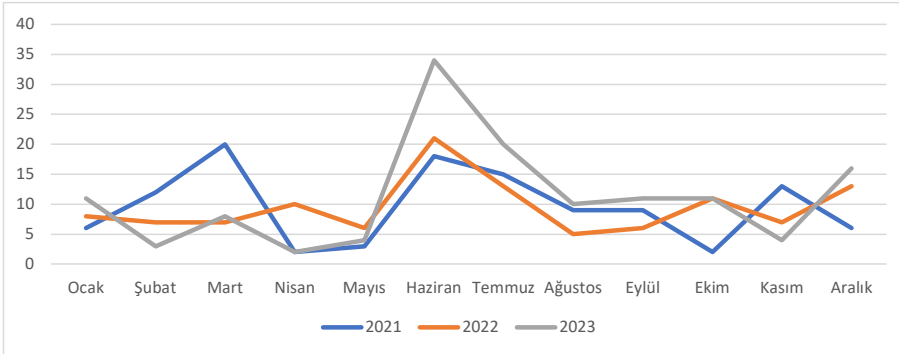
Toplam 125 vakanın çok büyük oranda medya izleme yoluyla Kaos GL radarına girdiği 2023 senesinde illere göre ihlal dağılımı önceki senelerle benzer oldu. İl bazında ele alındığında sırasıyla İstanbul, İzmir ve Ankara LGBTİ+'ların en fazla hak ihlaline uğratıldığı yerler olarak dikkat çekti. Bu 125 vakanın 27'si tek bir merkezde vuku bulsa da kamu gücünün Türkiye'nin tamamını etkileyen eylem veya politikalarına ilişkindi. İnternete erişimle ilgili engellemeler, bilgi edinme başvurularının reddi nedeniyle kamusal tartışma yürütme imkanının ortadan kalkması veya Milli Eğitim Bakanlığının müfredat değişikliği bu konuda verilebilecek örneklerden.

2023 yılında LGBTİ+'lar açısından en zorlu geçen ay önceki senelerde olduğu gibi Haziran ayı oldu. LGBTİ+ onur yürüyüşlerinin ve trans onur yürüyüşlerinin gerçekleştirildiği Haziran aylarında, LGBTİ+'ların barışçıl toplantılarına şiddet kullanılarak yapılan polis müdahaleleri bu ayı ihlal sayıları bakımından bir kere daha zirveye yerleştirdi.

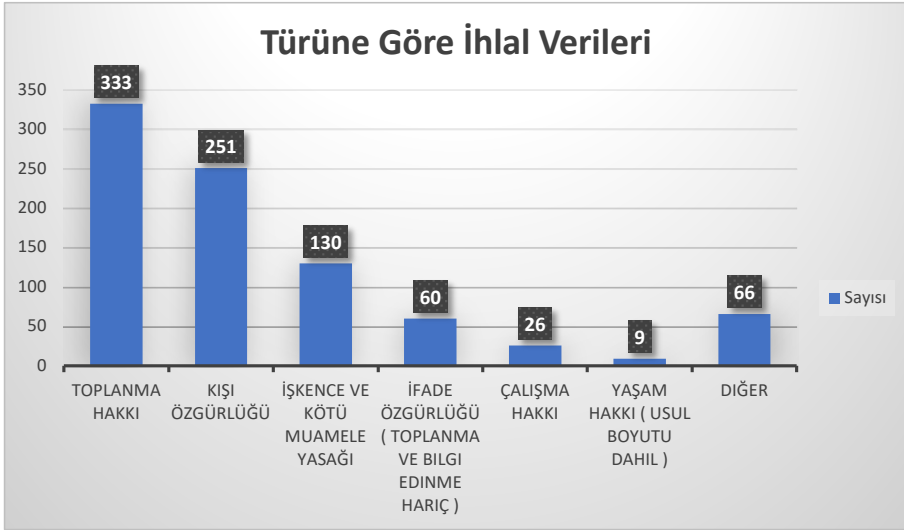

Bir başka açıdan bakıldığında Haziran ayının, LGBTİ+'lara dönük hak ihlallerinin 2023 yılı içerisinde tek başına %25'inin gerçekleştiği ay olduğu dikkat çekiyor.

Aylık değişimlere bakıldığında bu tablonun önceki yıllardaki verilerle de uyumu dikkat çekiyor. Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesinden çekilmesine gösterilen tepkilerin güç bastırılarak engellenmesi nedeniyle ihlal sayılarının zirvede olduğu 2021 Mart verileri dışında aşağıdaki tabloya yakından bakıldığında; LGBTİ+'lar açısından bir kutlama, özgürlük, varoluşunu vurgulama ve kaybettiklerini anma gibi birçok anlamla yüklü Haziran ayı, kamusal alana çıkan LGBTİ+'lar açısından her yıl baskı, kötü muamele ve polis merkezlerinde saatlerce haksız gözaltı işlemlerinin de en yoğun yaşandığı ay oluyor. Fakat gene aynı tablo gösteriyor ki kötü muamele eşliğinde gözaltılara; haksız soruşturmalara; onur yürüyüşlerine katılma nedeniyle açılan ceza davalarına ve saatlerce polis merkezlerinde hukuksuzca tutulmaya rağmen her yıl Haziran ayında LGBTİ+'lar, bir önceki yıldan daha kitlesel ve yaygın olarak sokağa çıkarak temel haklarına sahip çıkma kararlılığını da göstermekteler.

Önceki yıllarda olduğu gibi 2023 yılında da LGBTİ+'ların en fazla ihlale uğratıldığı alan genel olarak ifade özgürlüğü ve onun özel bir görünümü olan toplanma hakkı oldu. Nitekim yukarıdaki tabloda Haziran ayının dikkate değer verisi, belirttiğimiz gibi o ay gerçekleştirilen onur yürüyüşleri ile yakından ilişkiliydi. Bu durum da doğasında LGBTİ+'ların en fazla ihlal edilen temel hakkının, ifade özgürlüğünün özel bir biçimi olan toplanma hakkı olduğunu da ortaya koymuş oldu.

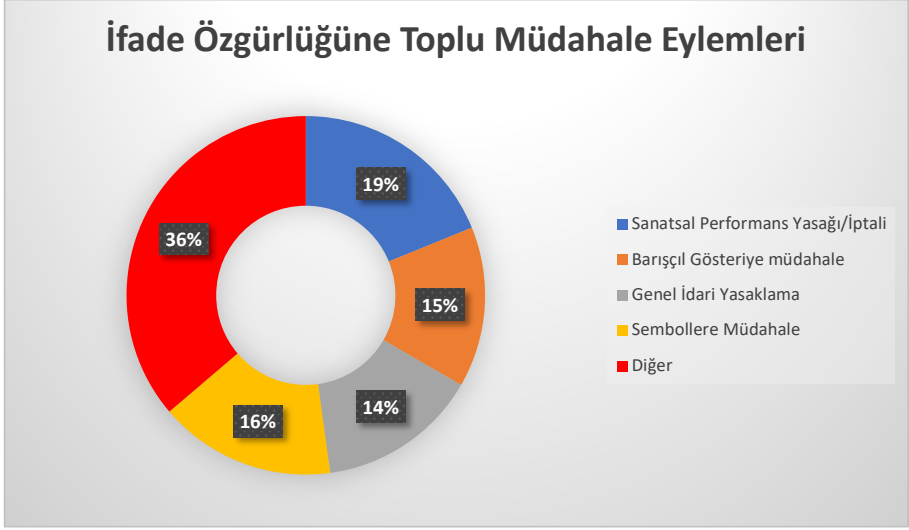

Kamu görevlileri, 36 ayrı vakada doğrudan ihlal eylemini gerçekleştirerek veya toplanma hakkını kullananlara üçüncü kişilerden gelen müdahalelere karşı eylemsiz kalarak 333 LGBTİ+'nın ifade özgürlüğünü ihlal etti. Sembol yasaklama, sansür veya otosansüre zorlama, sanatsal performans yasaklama veya iptali, yayınlar üzerine kısıtlama getirme gibi yöntemler, toplanma hakkına yapılan müdahaleler dışındaki ifade özgürlüğü ihlal yöntemleri olarak dikkat çekti.

Kamusal bir tartışmayı başlatmak veya kamusal tartışmaya katkı sunmak için öznelerin kamu kurumlarına yaptığı birçok bilgi edinme başvurusu reddedildi ve bu da bir ifade özgürlüğü ihlali olarak kendini gösterdi.

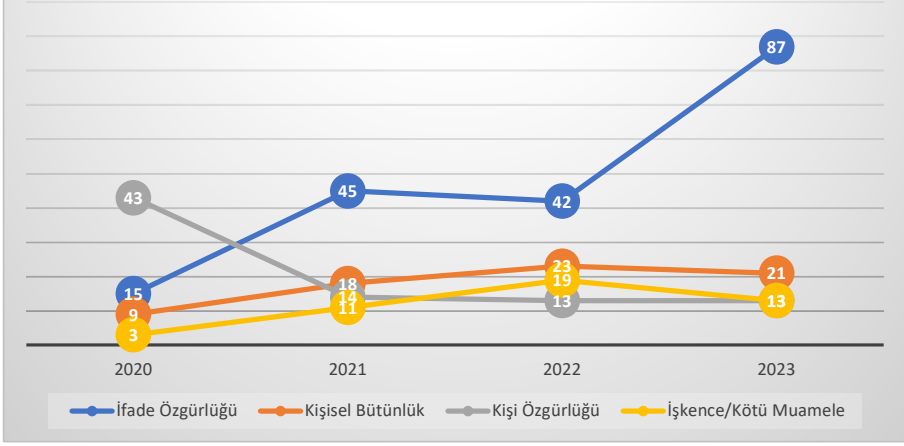
Bununla birlikte içişleri ve adalet bürokrasisi koordinesinde gerçekleştirilen bu hak ihlalleri, önceki senelerden farklı olarak yargısal tacize evrildi. Her ne kadar geçmiş yıllardan kaynaklanan davalar, 2023 yılında LGBTİ+'ların sık sık adliye binalarına gitmesi anlamına geldiyse de 2023 yılında onur yürüyüşleri gibi barışçıl toplumsal eylemlerde gözaltına alınanlar hakkında ceza davası açılmadı veya az sayıda açıldı.

Bunun yanı sıra dikkat çeken bir diğer konu da sanatsal performansların yasaklanmasındaki artış oldu. Kültür sanat alanındaki müdahale aracı olarak performans yasakları, diziler nedeniyle yayıncı kuruluşlara uygulanan yaptırımlar veya sansür - otosansür uygulamaları, Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulunca verilen kararlar, devlet güçleri tarafından kültür sanat alanının hedeflendiğini gösteren somut veriler oldu.

Yukarıdaki tabloda gördüğümüz ifade özgürlüğü ihlallerindeki çarpıcı artış, devletin kamusal alanda bilgi alma, bilgi yaygınlaştırma, toplu olarak bir arada bulunma ve kamusal tartışma yürütmeye olan tahammülsüzlüğünü göstermiş oldu. Bu durum, yıllık verilerin karşılaştırıldığı tablolarda da net olarak görülebiliyor. Otoriter rejimlerin hüküm sürdüğü sistemlerde insanların ya bir araya gelmesine izin verilmemesi ya da devlet veya devlet destekli sivil görünümlü özneler tarafından yapılan organizasyonlarda bir araya gelmesine izin verilmesi, sıkça rastlanan bir durum. Kamusal tartışmayı kendi iktidarı için tehdit olarak gören yönetim yapısı, kaçınılmaz olarak LGBTİ+'ların kamusal buluşmalarını da engelliyor ve şiddetle bastırıyor. Kriminal olarak ele almayı ceza davası açmamasına rağmen onur yürüyüşü gibi toplu etkinlikleri şiddet kullanarak bastıran yönetim pratiği, yukarıdaki değerlendirmenin bir başka gerekçesi.

2020 Sonrası Değişim (Vaka Bazında)

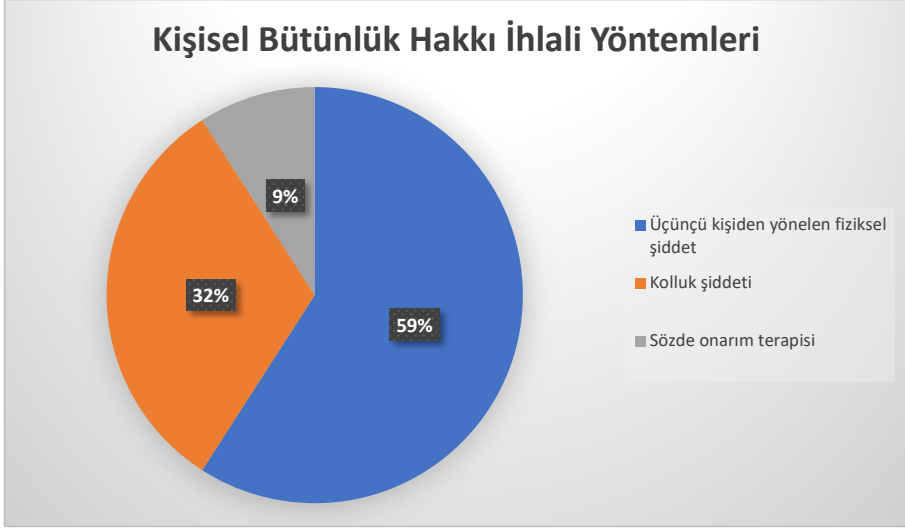
Gözetli gibi özgürlüğü sınırlayıcı devlet müdahalelerinin yol açtığı kişi özgürlüğü ihlallerinin sayısının 2022 yılıyla karşılaştırıldığında artmamasına rağmen ifade özgürlüğü ihlallerinin artması, devletin LGBTİ+'ların ifade özgürlüğünü barışçıl toplanma hakkı kullanımı dışındaki alanlarda da yoğun olarak baskı altına aldığını gösteriyor. Öte yandan yukarıda grafiğini paylaştığımız verinin bir önceki grafikte uyum içerisinde olması, değerlendirmemizi doğrulayan bir başka girdi. Zira 333 kişi, toplanma hakkının kullanımının engellenmesi ile karşı karşıya kalmışken, bunun yaklaşık %17'sine tekabül eden sayıda ise barışçıl toplanma hakkı kullanımı dışında ifade özgürlüğü ihlalleri dikkat çekiyor.

Kamu gücünün LGBTİ+'ların toplanma hakkı kullanımını bastırırken kullandığı onur kırıcı veya kötü muamele uygulamaları, işkence ve kötü muamele yasağının sistematik olarak ihlal edilmeye devam etmesine yol açtı. Toplanma hakkı kullanımının çoğu zaman kötü muameleyle karşılaşma anlamına gelmesine rağmen 2023'te sokaklarda hak talebini dile getiren en görünür toplumsal kesimin LGBTİ+'lar olmasını da vurgulamak gerekiyor.

İşkence ve kötü muamele yasağının ihlali vakalarında olduğu gibi kişisel bütünlük hakkı ihlalleri anlamına gelen vakalarda da belli bir sistematik uygulamanın varlığı dikkat çekiyor. Kaos GL, LGBTİ+'ların insan hakları ihlallerini raporlarken belirttiğimiz üzere HURIDOCs sistematikliğini takip etmekte. Bu sistematığe göre ise işkence, kötü muamele, onur kırıcı muamele ve diğer kişisel bütünlük hakkı ihlalleri tek bir başlık altında incelenmekte. Eğer bu alt kırılımlar yapılmaksızın 2020 - 2023 arasındaki seyir bir grafiğe dönüştürülseydi, elimizde aşağıdaki gibi bir tablo olacaktı. Bu tablo da bize uzun zaman kesiti baz alınarak ihlallere

yakından baktığımızda LGBTİ+'lara dönük kişisel bütünlük hakkı ihlallerinin belirli bir seviyenin altına hiçbir zaman düşmediğini göstermektedir.

Hemen belirtelim ki bu ihlaller kolluk tarafından uygulanan şiddet gibi doğrudan kamusal müdahalelerden kaynaklandığı gibi, üçüncü kişilerden LGBTİ+'lara yönelen şiddete kamu makamlarının eylemsiz kalmasından, yani görevini ihmal etmesinden de kaynaklanmaktadır. Aşağıdaki tabloyu incelediğimizde demek istediğimiz daha net görülecektir.

LGBTİ+'lara dönük kişisel bütünlük hakkı ihlallerinin neredeyse üçte biri doğrudan kamu görevlilerinin gerçekleştirdiği ihlal eylemlerinden ileri gelmiştir. Üçte ikisine yakın kısmı ise üçüncü kişilerden LGBTİ+'lara yönelen şiddet eylemleri hakkında etkili bir soruşturma yürütülmemesi, etkili bir kovuşturma yürütülmemesi veya kovuşturma yürütülse de verilen cezanın fail üzerinde bir caydırıcılığının bulunmaması gibi kamunun eylemsizliğinden ileri gelen ihlallerdir.

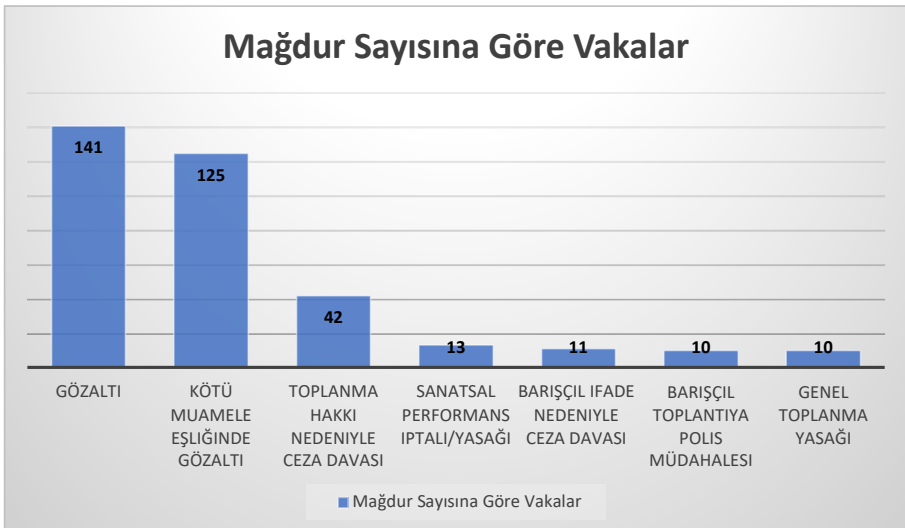
2012'de Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği tarafından hazırlanıp, Birleşmiş Milletler tarafından yayımlanan "Uluslararası İnsan Hakları Hukukunda Cinsel Yönelim, Cinsiyet Kimliği ve Cinsiyet Özellikleri" raporunda "Devletler, LGBT kişilerin fiziksel ve kişisel bütünlüğü ve özerkliğine saygı gösterilmesini teminat altına almak için gerekli yasal, idari ve diğer tedbirleri almalıdır ve bu kişilere uygulanan "caydırma tedavisi" ve diğer istem dışı ya da zorlayıcı veya istismar edici tedavileri yasaklamalıdır," çağrısı yapılmaktadır. Kısa süre önce Kaos GL tarafından Türkçeye kazandırılan bu yayında², sözde onarım

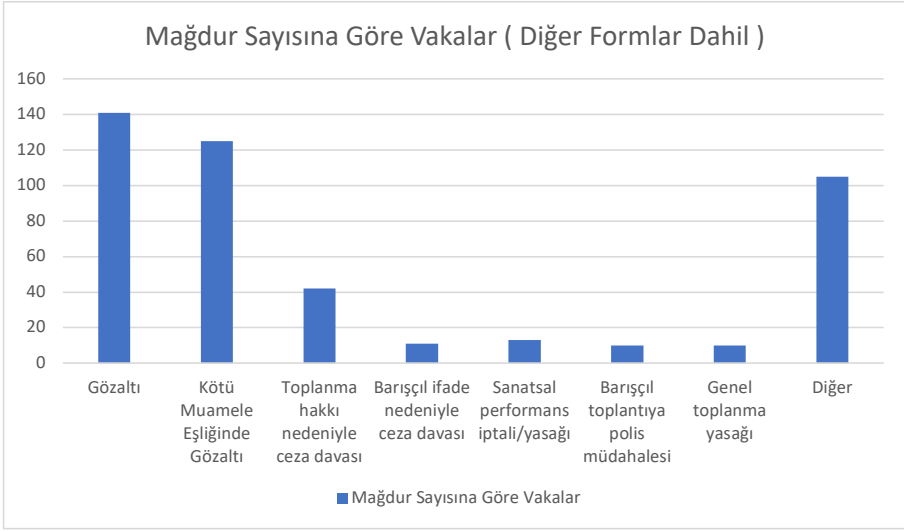
2 <https://kaosgldernegi.org/images/library/herkes-o-zgu-r-ve-es-it-dog-ar-web.pdf>

terapisi bir işkence metodu olarak nitelenmektedir. Başka bir ifade ile BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliğine göre de “sözde” onarım terapisi bir çeşit sistematik işkence yöntemidir. Bu noktada bir insanlık suçu olan işkencenin, “onarım terapisi” adı altında savunulmasına veya “onarım terapisi” uygulandığı bilinen veya söylenen kliniklere müdahale edilmemesi de raporumuzda işkence başlığı altında ele alınmaktadır.

Hemen ekleyelim ki Kaos GL, fiziki müdahale yapılan intersekslerin doğum verisini Sağlık Bakanlığından, Türk Medeni Kanununun 40. maddesi uyarınca açılan “cinsiyet değişikliği izni” dava sayısını Adalet Bakanlığından bilgi edinme hakkı kapsamında sorsa da her iki bakanlık da bilgi vermekten kaçınmıştır. Kişilerin beden bütünlüklerine, cinsiyet uyumu için zorunlu tutulan ameliyatlar yoluyla müdahale etmek veya bu zorunluluğa transların katlanmasını talep etmek ve neticede bu uygulamayı zorunlu olarak gerçekleştirmek bir işkencedir. Aynı şekilde kişilerin iradelerini ortaya koyamadığı bir anda interseks bedenlere yapılan ve tıbben zorunlu olmayan müdahaleler de birer işkence metodudur. Bu talepler her iki bakanlık tarafından reddedildiği için tabloyu ortaya koyamasak da reddedilmeseydi genel tablonun farklılaşabileceğini belirtmek isteriz. Özetle interseks ve translara dönük sistematik işkence, translar yönünden zorunlu tutulan hormonal veya cerrahi müdahaleler, interseksler yönünden tıbbi zorunluluk olmamasına rağmen uygulanan rıza dışı hormonal veya cerrahi müdahaleler yoluyla sürdürülmektedir.

Mağdur sayısına göre ihlaller arasında bir sıralama yapıldığında, temel hakların hangi eylem veya eylemsizliklerle ihlal edildiği daha yakından görülebilir.

2023'te gözaltına alınan LGBTİ+'ların tamamı barışçıl toplantıların katılımcısıydı. Toplam 266 gözaltı işleminin 125'ine polis şiddeti eşlik etti. Ağırlıklı 2022'deki barışçıl gösterilere katılmaları nedeniyle gözaltına alınarak haklarında soruşturma yürütülen 42 LGBTİ+ hakkında ise ceza davası açıldı. Gözaltı ve kötü muamele eşliğindeki gözaltılar doğrudan özgürlük hakkı ve kısmen kötü muamele yasağı olsa da bu kişilerin hemen hepsi ifade özgürlüklerini kullanmaları nedeniyle ihlale uğratıldılar. Bu vakalardan ayrı olarak ifade nedeniyle açılan kovuşturmalar, sanatsal performansların iptal edilmesi veya yasaklanması ya da (Gözaltı işlemi uygulanmasa da.) barışçıl toplantılara yapılan polis müdahalesi ve ardından da genel toplanma yasakları dikkat çekti. Bu başlıkların hepsinin ifade özgürlüğü ihlali ile ilişkisi dikkate alındığında devlet gücünün yurttaşın kendini ifade etmesine, kamusal hayata katılımına olan yaklaşımı daha net görülmekte.

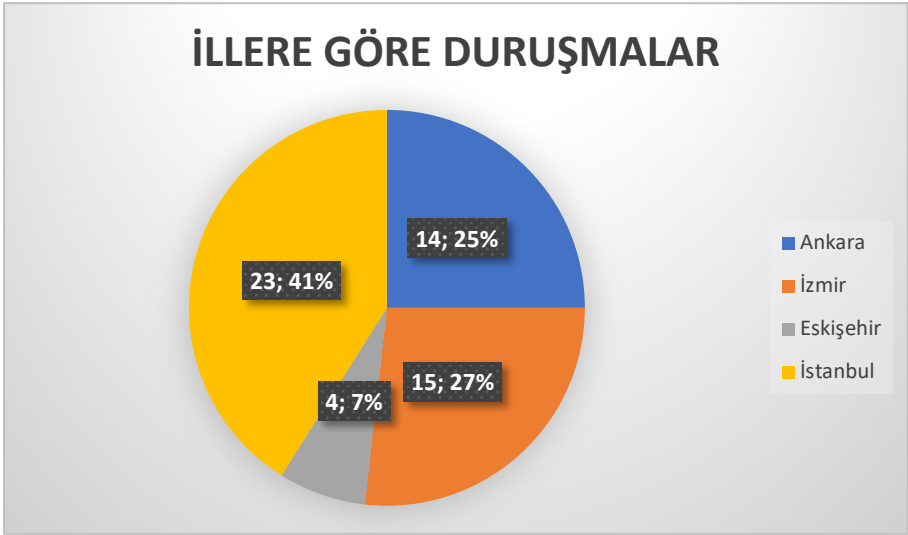
Diğer ihlal formları da dahil edildiğinde yukarıdaki tablonun genel olarak ihlallerin çok büyük bir kısmına tekabül ettiği daha da net anlaşılmakta. Ancak gene de yapılan eylemler ve eylemlerin yol açtığı ihlaller burada belirtilenlerle sınırlı değil. Özellikle ifade özgürlüğünün ihlal edilmesi için kamu gücünün eylem ya da eylemsizliği oldukça çeşitli formlarda gerçekleşti.

İfade Özgürlüğü İhlali Anlamına Gelen Kamusal Alandan Dışlama Yöntemleri

Kötü Muamele Eşliğinde Gözaltı	125
Gözaltı	141
Toplanma hakkına ceza davası	42
Kaymakam/Vali tarafından verilen genel veya spesifik idari yasaklama kararı*	13
Sanatsal performans yasaklanması veya iptali*	13
Barışçıl gösteriye kolluk müdahalesi*	10
GGM'de tutulma	5
Sembol Nedeniyle Fiziki Müdahale	4
Film gösterimi yasağı*	3
Nefret söyleminin kamu eliyle yaygınlaştırılması (Kamu spotu)*	3
Medyada sansür uygulama veya otosansüre zorlama*	3
Barışçıl ifade nedeniyle ceza soruşturması	2
Barışçıl ifade nedeniyle ceza davası	2
İfade nedeniyle idari para cezası	2
Yayının muzır ilan edilmesi*	2
Sembol nedeniyle idari soruşturma	4
Genel Sembol yasağı*	2
Yürüyüş yasağı*	2
Yürüyüşe polis müdahalesi*	2
Etkinlik güvenliğini sağlamama*	2
İfade nedeniyle dijital ortamda tehdit	2
İfade nedeniyle fiziksel ortamda tehdit	1
Cinsiyet ifadesi nedeniyle sözleşmeden dönme	1
Bilgi edinme istemine red	5
Nefret söylemine cezasızlık	1
Panel yasağı*	1
Barışçıl toplantıya polis müdahalesi*	1
Reklam yasağı*	1
Sembol içeren ürün satışı nedeniyle idari denetim	1
Hekim andına müdahale	1
Sınırdışı kararı	1
Parlamentere ifade nedeniyle polis şiddeti	1
Sergiye saldırı	1
Stand yasaklama*	1
Standa fiziki müdahale*	1
Parti binasına müdahale*	1

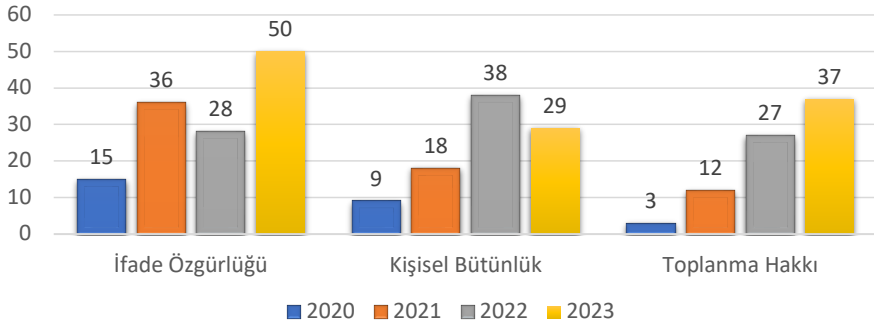
* Kolektif hak ihlalleri

Yukarıda belirtilenler dışındaki ihlal formları ise nefret cinayeti veya cinayete cezasızlık; gasp, dernekleşmeyi zorlaştıran politikanın yürürlüğe konması, evlat edinme hakkının engellenmesi, tecavüz, ölüme terk etme, sığınma evine almama, trans kadının erkek tutukevinde tutulması, linç girişimi; fiziksel saldırı tehdidi veya fiziksel saldırı, hizmet satışından kaçınma, memuriyetten men, pikniğe polis müdahalesi, fahiş kira artışı, fiili gözaltı, kasıtlı yalan haber, ev mühürleme, idari soruşturma, soruşturma, sezdirerek takip, kulüp kapatma, toplu ulaşımı yasaklama, memuriyete kabul etmeme, taciz, rutin dışı dernek denetimi, LGBTİ+ karşıtı politika yapımı, ilaca erişememe nedeniyle ölüm, fişleme, onarım terapisi savunusu veya uygulaması, ulusal mekanizmanın işlevsizliği, olarak gerçekleşti.

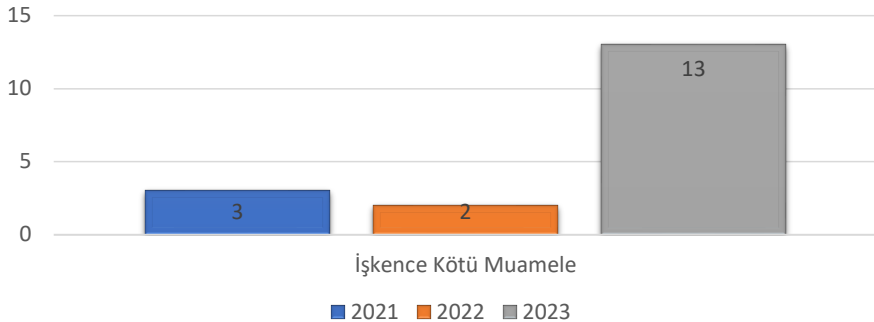
LGBTİ+'lar 2023'te adliyelerin açık olduğu 254 iş gününün 56 günü yargılandıkları; şikayetçi, davacı veya davalı oldukları davalar için adliyelerin yolunu tuttular. LGBTİ+'lar 2022'de ise 37 günlerini adliyede geçirmişlerdi. Burada hemen eklemeliyiz ki kamu kurumlarına dava açmanın olası riskleri, dava açılış giderleri ve davaların kaybı halinde kazanan tarafa ödenmesi zorunlu avukatlık giderleri birçok kişi ve kurumu dava açmaktan alıkoyduğundan yukarıdaki tablo dava açma motivasyonuna göre dağılımı değil açılabilen dava sayısına göre dağılımı göstermektedir.

Bu raporumuzu önceki raporlarımızla karşılaştırdığımızda, bazı kategoriler bakımından inişli çıkışlı olsa da kamu gücünün LGBTİ+'ların insan haklarını sistematik olarak ihlal ettiği hakikati hak kategorilerine dönük ihlal eylemi değişimlerinde de kendini göstermektedir.

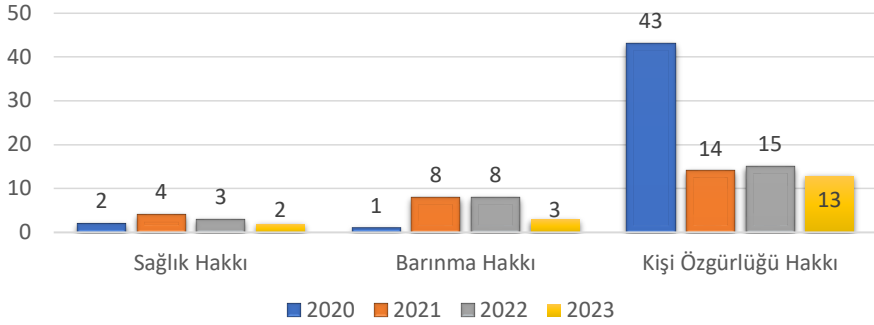

Özellikle kolektif hak kullanımının bir türü olan ve etkisini salt tek tek bireyler üzerinde değil bir bütün olarak toplum ve özel olarak da LGBTİ+ toplumu üzerinde gösteren toplanma hakkı ihlallerinin artış trendi bu sene de sürdü. Geçtiğimiz yıl 27 olan vaka sayısı bu sene %33 oranında arttı ve 37 vakada devlet LGBTİ+'ların toplanma hakkını ihlal etti. Toplanma hakkı dışında kalan ifade özgürlüğü ihlalleri de 28 vakadan 50 vakaya yükselerek %65'lik bir yükseliş gösterdi.

Değişime bakıldığında kişisel bütünlük hakkı ihlali vakalarında bir gerileme dikkat çekmektedir. Ancak aslında bu bir gerileme değildir. Kişisel bütünlük hakkı ihlallerinin bir alt kategorisi olan kötü muamele yasağı ihlalleri, 2022'de iki vakada gerçekleşmişken, 2023'te 13 vakada kötü muamele yasağı ihlali gerçekleşmiştir. Dolayısıyla bu verisel değişim hak ihlaline uğratılan LGBTİ+'lar veya onlara dönük kişisel bütünlük hakkı ihlallerinde bir azalmaya maalesef işaret etmemektedir.

Sağlık, barınma ve kişi özgürlüğü hakkı ihlalleri bakımından eğilimlerin önceki senelere benzer olduğu, başka bir ifadeyle hiçbir iyileşme olmadığı dikkat çekmektedir.

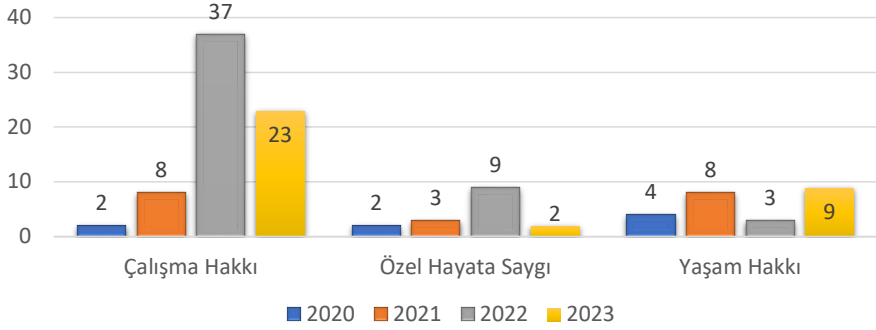

Tekil vakalar bazında sağlık hakkı ihlalleri yüksek görünmese de özellikle sağlık sektöründe LGBTİ+'ların mahremiyet hakkı, hormon desteklerine erişim, HIV'le yaşayan LGBTİ+'lar açısından sürdürülebilir medikal destek, kapsayıcı psikososyal destek, kamu hastanelerinde standartlara uygun cinsiyet uyum müdahalelerinin bulunmayışı, interseks bedenlere iradeleri dışında yapılan ve tıbben zorunlu bulunmayan cerrahi uygulamalar, sistematik hak ihlaline neden olmaktadır.

Barınma hakkı ihlalleri bakımından da özellikle eğitim alanındaki yurt sorunu ve fahiş düzeyde artan kiralarla ilgili olarak destek mekanizmalarının bulunmayışı, bir yandan da tercih ettiği için veya zorunlu olarak seks işçiliği yapan LGBTİ+'ların aynı zamanda ikamet ettiği çalışma alanlarının, ev baskınlarının ardından sistematik olarak mühürlenmesi, bu alandaki sistematik sorunları ortaya koymaktadır. Transların istihdama erişimi önündeki engellerin giderilmesi için devlet hiçbir pozitif yükümlülüğünü yerine getirmemektedir.³

Kişi özgürlüğü hakkı bakımından 2020 yılıyla karşılaştırıldığında ihlallerde bir azalma dikkat çekmektedir. Bunun nedeni ise 2020 yılında basına çok yansıyan ve transların sıkça gözaltına alındığı "fuhuş operasyonları"nın medya görünürlüğündeki azalma dolayısıyla medya izlemeye dayanan veritabanımıza daha az sayıda yansımadır. Bu operasyonlarda LGBTİ+'ların kayıt dışı gözaltı işlemine maruz bırakıldığı bilinmektedir. Öte yandan gözaltı, kötü muamele eşliğinde gözaltı gibi birçok ihlal eylemi aynı seviyede devam etmektedir.

³ <https://www.pembehayat.org/haberler/bir-ise-alinmama-hikayesi-trans-oldugum-anlasildigi-an-davranis-ve-tutumlar-degisiyor-2978>

Bir bütün olarak bakıldığında yaşam hakkı ihlalleri bakımından 2023'teki çarpıcı artış dikkat çekmektedir. Dokuz ayrı vakada gerçekleşen bu ihlallerin beşi yaşam hakkının usul boyutu olarak adlandırdığımız; etkili soruşturma yükümlülüğünün yerine getirilmemesi, öldürme eylemi nedeniyle yapılan yargılamalarda delillerin toplanmaması veya sistematik haksız tahrik indirimleri uygulanarak cezasızlık politikasının uygulanması şeklinde gerçekleşirken, diğer dört vaka ise nefret cinayettir.

Fotoğraf: Berkcan Zengin, 2023 İzmir Onur Yürüyüşü

Toplanma hakkının şiddet kullanılarak bastırıldığı vakalardaki kötü muamele yasağı ihlalleriyle birlikte kişisel bütünlük hakkı ihlalleri sürmektedir. Üçüncü kişilerden yönelen saldırgan eylemlere karşı hukuki koruma ihtiyacı giderilmemekte, özellikle polis merkezlerinde şikayet kabul etmeme veya prosedürlerin zorlaştırılması, LGBTİ+'ların yasal yollara başvurması önünde "doğal" bir engele dönüşmektedir.

Türk Medeni Kanunu kapsamında cinsiyetinin hukuken tanınmasını talep eden translar için zorunlu tutulan hormonal ve cerrahi müdahaleler, bu müdahaleleri istemeyen transların kişisel bütünlük hakkının sistematik olarak ihlal edilmesi anlamında gelmektedir. Aynı sistematik hak ihlali, interseks bedenlere rıza beyan etme imkanlarının olmadığı yaşlarda tıbbi açıdan zorunluluk bulunmadığı halde yapılan hormonal ve cerrahi müdahalelerde de kendisini göstermektedir.

Fotoğraf: Berkcan Zengin, 2023 İzmir Onur Yürüyüşü

Toplanma hakkının kullanımının tek sonucu kötü muamele vakalarındaki artış değildir. Anayasal bir hak kullanımı olan ve bütün örneklerde barışçıl bir biçimde başlayan onur yürüyüşü gibi kitlesel ifade biçimleri polis müdahaleleriyle yasadışı olarak bastırılmakta; bu yürüyüşlere katılanlara karşı kitlesel gözaltı işlemleri yapılmaktadır. Haksız gözaltılar, LGBTİ+'ların kişi özgürlüğü ve güvenliği haklarını sistematik olarak ihlal etmektedir.

LGBTİ+'ların özel hayata saygı hakkını güvence altına alan politika ve yasalar bulunmamaktadır. Yalnızca gizliliği değil kişinin kendi kimliği ile doğrudan ilişkili her türlü özel alanı koruyan bu hak ihlal edilmeye devam etmektedir. Özel hayata ilişkin bilgilerin kamu veya özel sektörde istem dışı alenileştirilmesi, zorunlu askerlik süreçlerinde atanmış erkek LGBTİ+'lara uygulanan prosedürler ve sonuç olarak kimliğe ilişkin oluşturulan kayıtlar, kişilerin fişlenmiş olduğunu gösteren polis veya mahkeme belgeleri, özel hayat alanında LGBTİ+'ların karşı karşıya kaldığı sorunlardan bazılarıdır.

Gizlilik hakkını güvence altına alan politika veya kanunların yapılmaması ise LGBTİ+'ların bu hak kategorisi bakımından ihlale uğramalarının yapısal nedenini oluşturmaktadır.

İkamet, barınma hakkı kategorisi, tespiti zor ancak etkisi büyük bir ihlal alanını ortaya koymaktadır. Türkiye'nin bir süredir yaşamakta olduğu ekonomik kriz ortamında artan ev kiralari LGBTİ+'ları, kimi zaman onlara yönelik şiddetin kaynağı olan atanmış aileleriyle birlikte yaşamaya zorlamaktadır. Bu durum çoğu zaman LGBTİ+'ların kimliklerini gizleyerek hayatı sürdürmesi anlamına da gelebilmektedir. Ev kiralama süreçlerinde mülk sahipleri bilhassa açık kimlikli LGBTİ+'lara veya LGBTİ+ olarak varsaydıklarına ev kiralamaktan kaçınmaktadır. Türk Ceza Kanununun 122. maddesine göre ayrımcılık saikiyle kiralamaktan kaçınmak bir suç eylemidir ancak LGBTİ+'lara bu kimlikleri nedeniyle mülk kiralamaktan kaçınmak maddeye göre cezalandırılmamaktadır. Bu durum LGBTİ+'lara dönük barınma hakkı ihlallerini adeta teşvik etmektedir. Öte yandan kira spekülasyonunun bir finansal araca dönüştüğü fahiş kira artışlarının yaşandığı bu dönemde mülk sahipleri, LGBTİ+ kiracılara karşılanması mümkün olmayan taleplerle gelmektedir. Taleplerin karşılanamaması ise tahliye davalarıyla yüzleşme anlamına gelmektedir.

Genelevlere seks işçilerinin kabulü yapılmamaktadır. Geçiş sürecini tamamlamamış trans kadınlar ise genelevlere hiçbir zaman kabul edilmemektedir. Bunun doğal sonucu ise kişilerin kendi evlerinde seks işçiliği yapmalarıdır. Ahlak mevzuatına aykırılık nedeniyle kapatılarak mühürlenmiş buluşma evleri ise çoğu zaman trans seks işçilerinin ikamet ettikleri evler olduğu için bu durum trans seks işçilerinin barınma hakkına sistematik müdahale anlamına gelmektedir. Uygulanan para cezaları veya dijital platformlara erişimin engellenmesi ise seks işçilerini yoksullaştıran diğer sistematik müdahalelerdir.^{4 5 6}

4 Barınma hakkına ilişkin ihlallerin bilgisini de içeren ve 17 Mayıs Derneği tarafından 2022 yılında yayımlanan rapor hala güncelliğini korumaktadır. <https://www.17mayis.org/images/publish/pdf/ayrimciliktan-yoksulluga-turkiye-de-lgbti-lar-27-09-2022.pdf>

5 <https://www.ajansmanisa.com/haber-2264757-valilik-acikladi-gizli-fuhus-yapanlara-10-bin-500-lira-para-cezasi>

6 <https://www.cumhuriyet.com.tr/yasam/onlyfansin-turkiyede-erisime-engellenme-gerekcesi-belli-oldu-sebebi-mus-tehcen-icerikler-degilmis-2089153>

Üniversite yurtları LGBTİ+'lar açısından güvensiz mekanlar olmaya devam etmektedir. LGBTİ+'lar kimliklerinden taviz vermeden yurtlarda barındırılmamaktadır. Fahiş oranda artan kiraların söz konusu olduğu kriz ortamında insan onuruna yaraşır barınma imkanı sağlamayan devlet yurtlarının, öğrencilerin üniversite hayatından uzaklaşmasının önemli etkenlerinden olduğunu söylemek mümkündür. Yalnızca 2023'te 157 bin 576 öğrenci, sınavı kazandığı halde üniversiteye kayıt yaptırmadı.⁷

Onur yürüyüşlerine katılım için belediyelerin toplu taşıma hizmetlerine getirdiği engeller, metro istasyonu kapatma gibi uygulamalar toplanma ve seyahat hakkı ihlalleri olarak kendini gösterdi.

Üreme hakları özellikle cerrahi veya hormonal müdahalenin zorunlu tutulduğu translar ve interseksler için sistematik ihlal alanı olmaya devam etti. Türkiye'de trans olmak aynı zamanda üreme yeteneğinden yoksun bırakılmış olmayı zorunlu kıldığından, bu ihlal, aile kurma hakkını da etkilemektedir. Benzer uygulamalar interseksler açısından da üreme hakkı ihlaline yol açmaktadır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yayımlanmış en güncel rapora göre bilgi edinme başvurularının %68'i olumlu sonuçlanmıştır.⁸ Buna karşın LGBTİ+ hakları alanını doğrudan ilgilendiren ve LGBTİ+ örgüt veya kişiler tarafından yapılan bilgi edinme başvuruları rutin olarak reddedilmektedir. Bilgi edinme hakkının kullanılabilmesi aynı zamanda ifade özgürlüğü ihlaline de yol açabilmektedir.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, yürütme yetkisinin doğrudan şahsen Cumhurbaşkanı tarafından kullanıldığı Türkiye Cumhuriyeti Devleti, elindeki bütün kamusal gücü LGBTİ+'ların her türlü ifade aracını baskı altına almak, ifade özgürlüğü kullanımını ise kriminalize etmek için kullanmıştır. Türkiye'nin genel insan hakları sicilinde benzer şekilde LGBTİ+ hakları sicilinde de bir ifade özgürlüğü krizi kendini göstermektedir.

Çalışma hakkı özellikle trans seks işçileri başta olmak üzere genel olarak LGBTİ+'lar için sistematik bir ihlal alanıdır. Gerek özel sektörde⁹ gerekse de kamu sektöründe¹⁰ süregelen cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve cinsiyet karakteristiği temelli ayrımcılık, Kaos GL tarafından gerçekleştirilen 2023 tarihli araştırma ile önceki senelerde oluşan tablonun devam ettiğini göstermektedir.

7 <https://www.gazeteduvar.com.tr/bakan-tekin-acikladi-2023te-157-bin-ogrenci-universiteyi-kazanip-kayit-yaptirma-di-haber-1659619>

8 https://www5.tbmm.gov.tr/bilgiedinme/2022_yili_degerlendirme_raporu.pdf

9 <https://kaosglrnegi.org/images/library/o-zel-sekto-r-2023.pdf>

10 <https://kaosglrnegi.org/images/library/kamu-c-alis-anlari-2023.pdf>

Sosyal güvenlik alanında uzun süredir bireysel bir hak ihlali raporlanmamıştır. Buna karşın evlilik eşitliği veya evlilikle kişilere sağlanan güvencelerin LGBTİ+'lar için de sağlanması anlamına gelen yasal düzenlemelerin bulunmayışı kendiliğinden sistematik hak ihlallerinin nedeni olmaktadır.

Özellikle üniversitelerde kulüp örgütlenmelerine rektörlükler tarafından getirilen engellemeler ve derneklere Sosyal Güvenlik Kurumu, İçişleri Bakanlığı, Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü ya da vergi daireleri gibi kamu kurumlarından yapılan ve hangi ihtiyaca dayandığı açıklanmayan rutin dışı denetimler, örgütlenme özgürlüğü önündeki ihlaller olarak dikkat çekmiştir. Kitle İmha Silahlarının Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun sonrası dernekler kanununda yapılan değişiklikler sistematik olarak dernekleşme özgürlüğünü ihlal etmektedir. LGBTİ+ dernekleri "riskli" dernek kategorisine alınmış ve bir yılı aşmayan periyotlarla denetime tabi tutulmuştur.

Partnerleri nezdinde mirasçılık hakları tanımlanmayan LGBTİ+'ların miras yoluyla mülk edinme hakkı sistematik olarak ihlal edilmektedir.

Türkiye'de nefret söylemi uzun zamandır yapısal bir hal almıştır. LGBTİ+'lara dönük nefret söylemi ve genel olarak nefret söylemi ile mücadele için herhangi bir politika veya yasa üretilmeyen Türkiye'de meşrulaştırılan ayrımcı söylem ve nefret söylemi, LGBTİ+'lara dönük ihlalleri de cesaretlendiren ve meşrulaştıran bir gerçekliktir.

D. ARKA PLAN

2023 Türkiye'sinin depremler dışında hatırlayacağı diğer önemli olay bundan birkaç ay sonra gerçekleştirilen genel seçim ve cumhurbaşkanlığı seçimi oldu.

LGBTİ+'lar açısından ise yılın ilk kötü haberi, Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulunun, Türkiye'nin, Cumhurbaşkanı tarafından "Marjinal grupların ve sapkın akımların istismar malzemesi" olarak nitelenen İstanbul Sözleşmesinden çekilme kararını nihai olarak onaması oldu.^{11 12} LGBTİ+'lar açısından da önemli bir politika metni ve uluslararası andlaşma hükmünde güvence olan bu sözleşmeden çekilmek, LGBTİ+'ların yasal korumadan yararlanmadığı Türkiye'de bir güvencenin daha yitirilmesi anlamına geldi. İktidar koalisyonu bir yandan LGBTİ+ nefret eksenindeki politikasını İstanbul Sözleşmesinden çekilme benzeri kararlarla güçlendirip en yüksek perdeden nefret söylemini yaygınlaştırmaya devam etti.^{14 15 16 17 18}

Gücünü zaman zaman Cumhurbaşkanlığı kabinesinden alan nefret söylemi ve ayrımcılık, bürokrasiye de hakim. İçişleri Bakanlığı, LGBTİ+ hakları alanında çalışan dernekleri açıkça kriminalize etti.¹⁹ AK Parti merkez yöneticileri de yürütme içindeki parti mensuplarına benzer şekilde nefret söylemi üreterek, kamu gücünü kullananlara LGBTİ+'lara karşı hak ihlallerini teşvik eden bir tutum takındı.^{20 21 22}

11 <https://t24.com.tr/haber/erdogan-istanbul-sozlesmesi-marjinal-gruplarin-ve-sapkin-akimlarin-istismar-malzemesi,1140377>

12 <https://www.cumhuriyet.com.tr/siyaset/turkiye-resmen-istanbul-sozlesmesinden-cikti-2017804>

13 <https://dogruhaber.com.tr/haber/894489-cumhurbaskani-erdogan-teklifimizle-aile-kurumunu-sapkin-akimlarin-saldirilarindan-da-korumayi-amacliyoruz/>

14 <https://www.aydinlik.com.tr/haber/karsiyakali-kadinlar-lgbt-dayatmasini-tartisti-360745>

15 <https://dogruhaber.com.tr/haber/895969-aile-meclisi-baskani-cevik-aileyi-ifsat-eden-kuruluslar-kapatilsin-yasalar-kaldirilsin/>

16 <https://kaosgl.org/haber/bursa-ve-konya-da-nefret-afisleri>

17 <https://www.sabah.com.tr/yasam/dijital-bagimlilik-escinsel-egilimi-artiriyor-6735974>

18 <https://www.baykushaber.com.tr/public/haber/musiad-izmirde-gunumuz-ailesi-konusuldu-257378>

19 <https://www.nethaber.com.tr/icisleri-bakan-yardimcisi-ersoy-yabanci-stk-rehberlik-calistayi-nda-konustu/525587/>

20 <https://t24.com.tr/video/akp-li-hamza-dag-emperyalizmin-yeni-aparati-lgbt-sosyal-bir-terorizmdir,54751>

21 <https://www.star.com.tr/acik-gorus/bir-sosyal-terorizm-ornegi-olarak-lgbti-hareketleri-haber-1815205/>

22 <https://www.anhanews.com/akpli-kesir-esiki-hedef-aldi-lgbt-penceresinden-bakarak-zihninizde-kurdugunuz-sefil-kurgularinizla-sizi-bas-basa-birakiyorum>

Avukatlık Kanununun kendisine yüklediği yasal sorumluluk “Hukukun üstünlüğünü ve insan haklarını savunmak, korumak ve bu kavramlara işlerlik kazandırmak” olan İstanbul 2 No’lu Barosu²³, “LGBTİ+ propagandasıyla yapılan ifsadın milletimizin inancına, örfüne, değerlerine, aile yapısına aykırı olduğu tartışmasızdır,” ifadelerine yer verdiği açıklamayla İstanbul Onur Yürüyüşü’ne saldırgan bir tutum takındı.²⁴ Bu baronun Türkiye Barolar Birliği delegesi ise Meclis Anayasa Komisyonundaki fobik ifadelerle dikkat çekti.

Yükselen nefret söylemi ve güvence kayıplarıyla seneye başlayan Türkiye’de yaşayan LGBTİ+’lar, omuzlarında bir yandan da 2022 yılının tamamlanmamış anayasa değişikliği gündemini taşıyorlardı. CHP lideri Kemal Kılıçdaroğlu’nun “başörtüsüne yasal güvence” getirme şeklindeki hamlesine “anayasal güvence” ile karşılık veren iktidar koalisyonu, süreci LGBTİ+ karşıtı nefreti kalıcı hale getirme amacı taşıyan bir anayasa değişikliğine evriltti.²⁵

İstanbul’un kent içi ulaşım krizine, merkezi yönetimin müdahalesine, depreme karşı dayanıksız kentlere dair tek bir söz üretmeyen iktidar koalisyonunun yerel temsilcileri, asıl sorumluluklarını bir kenara bırakıp her fırsatta ayrımcı söylemlerini yaygınlaştırdı,²⁶ fırsat bulduğunda LGBTİ+’lara hakaretlerle saldırdı.²⁷ Gökkuşacağı renklerine uygulanan ambargo, bazen kaldırımaların yeniden boyanmasına, bazen idari soruşturmalara neden oldu, bazen de bakanlık müfettişlerinin gökkuşacağı avına ilham verdi.^{28 29 30} Ambargodan etkilenen yerlerden biri de Kocaeli Şehir Hastanesi oldu.³¹ LGBTİ+ bayrağına “paçavra” diyerek kurumsal ciddiyetinin hangi seviyede olduğunu gösteren Uşak Üniversitesi, mezuniyetinde bayrak açan öğrenciye soruşturma açarken; bir baskı üniversitesine dönüşen ODTÜ ise gökkuşacağı öfkesini merdivenlerden çıkardı.^{32 33}

Devlet kurumlarının ve ona hükmeden iktidar koalisyonunun LGBTİ+ karşıtı politikaları, özellikle ifade özgürlüğü alanında kendini göstermeye devam

23 <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.1136.pdf>

24 <https://www.yenisafak.com/gundem/istanbul-2-nolu-barosundan-lgbt-tepkisi-bu-propagandalar-aile-ve-ka-mu-duzeni-icin-tehdit-anayasanin-da-ihlalidir-4540928>

25 <https://www.bbc.com/turkce/articles/c0d82nk82keo>

26 <https://kaosgl.org/haber/ibb-meclisi-uyesi-akp-lilerden-biktiran-gokkusagi-nakarati>

27 <https://kaosgl.org/haber/lgbti-aktivistine-hakaret-eden-esenler-belediye-meclis-uyesi-yargilaniyor>

28 <https://www.cumhuriyet.com.tr/siyaset/melih-gokcek-hedef-gosterdi-mudur-ve-ogretmen-aciga-alindi-2092420>

29 <https://t24.com.tr/haber/akp-li-kozlu-belediyesi-gokkusagi-renklerinin-ustunu-boyatti,1117169>

30 <https://www.cumhuriyet.com.tr/egitim/mufettis-lgbti-renkleri-ariyor-okullarda-gokkusagi-avi-2097817>

31 <https://kocaelifikir.com/haber/15816832/kocaeli-sehir-hastanesindeki-o-renkler-kaldirildi>

32 <https://twitter.com/universiteusak/status/1681428469530656772?s=20>

33 <https://kaosgl.org/haber/odtu-rektorlugu-gokkusagi-merdivenlerini-beyaza-boyadi>

ediyor. Bir ilçe ve dokuz ilde uygulanan genel etkinlik yasakları, 2017 yılında Ankara'yı LGBTİ+'lar için adeta bir gettoya çeviren uygulamanın Ankara dışına da taşması anlamına geldi. Bu yasaklara karşı idari yargıda elde edilen başarıların vali veya kaymakamlar üzerinde herhangi bir etkisi yok. Daha önce birçok ilde yaşananın bir benzeri bu sene Mersin'de yaşandı. 2022 Mersin Onur Yürüyüşü yasağı mahkeme tarafından iptal edilmemişçesine³⁴, Mersin Valiliği 2023 Onur Yürüyüşünü yasakladı.³⁵ Anayasa Mahkemesi Genel Kurulunun, Kaos GL'nin 2015 yılında Ankara ilinde düzenlemek istediği yürüyüşle ilgili bireysel başvuruda oy çokluğuyla verdiği "ihlal yok" kararının önümüzdeki dönemde yerel mahkemelere ilham vermesi bekleniyor.³⁶

Bilgi edinme hakkı başvurularına verilen standartlaşmış red yanıtları, LGBTİ+'ların gündemine ilişkin kamusal bir tartışma yürütme imkanını ortadan kaldırdığı gibi toplumun haber alma hakkını da engellemeye devam etti. TMK 40 uyarınca açılan cinsiyet geçiş izni dava sayısından, cinsel yönelimi nedeniyle idari soruşturmaya uğrayan memur sayısına; interseks doğum sayısından, ihbar üzerine derneklere yapılan denetimlerin sayısına değin kamusal bir tartışma yürütülmesi amacıyla kamu kurumlarından bilgi edinme kanunu kapsamında talep edilen birçok bilgi, çeşitli gerekçelerle 2023 yılında da verilmedi.

Cumhurbaşkanlığı, Türkiye'nin önümüzdeki beş yılına damga vuracak on ikinci kalkınma planını Resmi Gazete'de yayımlayarak bakanlıklara ve bir bütün olarak kamu kurumlarına istikamet gösterdi. Gösterilen istikamet LGBTİ+'lar açısından daha fazla güvensizlik olacak.

"Dünya genelinde tektipleştirme ve cinsiyetsizleştirme akımları medya platformları ve sivil toplum kuruluşlarını kullanarak bireysel özgürlükler adı altında dayatmacı bir anlayışla aile kurumu ve toplum değerleri üzerinde tehdit oluşturmakta, başta çocuklar ve gençler olmak üzere aile bireylerinin korunması ihtiyacı artmaktadır" (On İkinci Kalkınma Planı § 100)³⁷

34 <https://www.diken.com.tr/mahkeme-onur-yuruyusu-yasagini-iptal-etti-devlet-yasaklamak-yerine-korumali/>

35 <https://kaosgl.org/haber/mersin-valiligi-gec-geldi-onur-haftasi-ndan-bir-ay-sonra-yasak>

36 <https://bianet.org/haber/aym-onur-yuruyusunun-yasaklanmasini-hak-ihlali-saymadi-275777>

37 https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/11/On-Ikinci-Kalkinma-Planı_2024-2028_17112023.pdf

LGBTİ+'ların yurttaş olmadan kaynaklı anayasal haklarını sağlama konusundaki hiçbir sorumluluğunu yerine getirmeyen bakanlar, yaşam hakkını korumakla sınırlandırdıkları misyonlarıyla diğer temel hakları yok sayarken, sokaklarda katledilen translar aslında LGBTİ+'ların yaşam haklarının da devlet tarafından korunmadığını gösteren somut örneklerdi.³⁸ Bakanlar kaynaklarını LGBTİ+'ların yurttaşlık haklarına erişmeleri için değil "Aileyi koruma" perdesi arkasında haklara erişememeleri çağrılarının yapıldığı toplantıları gerçekleştirmek için harcadı.³⁹ Bakanlıklara bağlı taşra teşkilatındaysa LGBTİ+'lara karşı ayrımcılık yapısal bir seyir izliyor.⁴⁰

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı: "Eşcinsel vatandaşlarımız da bizim vatandaşlarımız. Çok net. Haklarını korumak, yaşam haklarını korumak devletin sorumluluğudur ve bundan taviz veremezsin. Ama öbür taraftan eşcinselliği normalleştirmeyi, eşcinselliği kamusal alanda hiçbir problem değilmiş gibi kabul etmeyi de kimse bizden beklemesin. İki birbirinden çok ayrı şeylerdir çünkü. Dolayısıyla bu sınırı bir çekelim. Ondan sonra konuşalım."

ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİ SÜRECİNDE NEFRET SÖYLEMİ

TBMM Anayasa Komisyonunun, anayasa değişikliği sürecinin komisyon aşamasında "uzman" adı altında çağırdığı kişilerin homofobik söylemleri; Kamu Denetçiliği Kurumu ve TİHEK gibi insan haklarına ilişkin misyon sahibi kurumlarının temsilcilerinin LGBTİ+'ların temel haklarını inkar anlamına gelen beyanları, anayasa değişikliği tartışmalarının neye evrileceğinin işaretlerini baştan verdi.

19.01.2023 Tarihli Komisyon Tutanağından ⁴¹

"6284, kadınları koruyan en önemli kanunlarımızdan bir tanesi ve şu anda yürürlükte ve uygulanıyor. Daha da iyisini yapmak için var mıyız? Elbette ki varız ama bunun yolu LGBT lobilerinin bize dayatmalarıyla bu işi, bu ülkeyi yönetmek değil, tam tersine bu ülkenin millî ve manevî değerlerine bağlı kalarak ve onlara dayanarak bu ülkenin kendi insanının, kendi

38 <https://aksarayhamle.com/haber/aile-ve-sosyal-hizmetler-bakanimiz-derya-yanik-basin-kuruluslarinin-ankara-temsilcileriyle-bir-araya-geldi-21004.html>

39 <https://www.aile.gov.tr/istanbul/haberler/aile-ve-sosyal-hizmetler-bakanligi-81-ilde-aile-calistayi-duzenliyor/>

40 <https://kaosgl.org/haber/bakirkoy-dr-sadi-konuk-hastanesi-nde-transfobik-ayrimcilik>

41 https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=3094

medeniyetimizin, kültürümüzün bize bıraktığı emanetlere bağlı kalarak biz ailemizi de kadınları da koruma gücüne sahibiz. Birtakım lobilerin bize dayatmalarıyla aileyi koruyamayacağımızı, kadını koruyamayacağımızı çok iyi biliyoruz.” (Leyla Şahin USTA, 27. Dönem AK Parti Konya Milletvekili)

“Allahüteala Lût kavmine 3 meleşini gönderiyor bu cinsel sapkınlık diye değerlendirilen bu eylemleri durdurmaları için, sonra durdurmayınca helak oluyorlar. Şimdi, demek ki bu, toplumu bozan bir şey. Yıllardır ülkeler buna karşı önlemler alarak gelmişler ama konuşulurken popüler ve cazip gibi gösteriliyor” (Ahmet ÖZDEMİR, 27. Dönem AK Parti Kahramanmaraş Milletvekili)

“Değerli arkadaşlar, toplumsal değer yargılarının dışına çıkılmasını arzu eden, kendi hastalıklarını ihraç etmek için her türlü yolu deneyen Batı, kadının kadınla yaşamasını, erkeğin erkekle yaşamasını aile diye tanımlamaya başladı; herhâlde haberiniz var. Her türlü sapkınlığı, farklı cinsel yönelimleri, farklı tercihlere saygı gösterilmesini insan onuruna saygıyla eş değer görmeye başladı.”(Feti YILDIZ, 27. Dönem MHP İstanbul Milletvekili)

24.01.2023 Tarihli Komisyon Tutanağından⁴²

“Türkiye düşmanları ekonomik olarak da defalarca saldırıda bulunmuşlar, 2018 yılında yaptıkları saldırı da o dönemdeki Hazine ve Maliye Bakanımız Sayın Berat Albayrak’ın üstün gayretleriyle bertaraf edilmiş ve ekonomik olarak da Türkiye’nin yıkılamayacağı anlaşılmıştır. O sebeptendir ki artık LGBT gibi oluşumlarla toplumumuzun ahlaki yapısı ve aile kurumu hedef alınmaya başlamıştır” (Eyüp ÖZSOY, AK Parti İstanbul Milletvekili)

“Dolayısıyla da ben tüm partilerin mutabakatıyla bir Anayasa’nın 24’üncü madde düzenlemesinin geçeceğini, artı, 41’inci madde konusunda da tüm dünyada insanlık adına, ailenin temellerinin dinamitlendiği, aile müessesesinin zarar gördüğü dikkate alındığında, LGBTQ hareketinin bu konuda örgütlenerek Türkiye’de de bilinçli anlamda eşcinselliğin yalnızca kişiye özel bir mahremiyet alanı olmaktan çıkarılıp, bunun propaganda aracına dönüştürüldüğü ve eşcinsel evliliklerin teşvik edilip kadın-erkek değil, kadın ile kadın, erkek ile erkeğin teşvik edildiği evlilik düşünülmesinde ailenin korunması açısından da 41’inci maddedeki düzenlemenin de mutlaka yapılması gerektiğini düşünüyorum.” (Figen ŞAŞTIM, Hukukçu Kadınlar Derneği Genel Başkanı/Tarım ve Orman Bakanlığı Hukukçu/AK Parti 2023 MV İstanbul Aday Adayı)

“Burada da en büyük tahribatı yine bu genç yavrularımız görüyor. Biraz önce bilimsel olarak yaptığı çalışmalardan söyledi, on altı yıl ile yirmi beş yıl arasında ömür kısalması falan ama ondan daha önemlisi, öyle zannediyorum ki annelerin babaların feryadı çok daha etkili olacaktır. O açıdan, biz bu 41’inci maddedeki düzenleme... Hani, muhtevası şöyle olur, böyle olur, önergeyle değişir, onu bilmiyorum, o, Meclisin takdirinde,

42 https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=3097

Komisyunun takdirinde ama buna çok ciddi tedbirler alınması lazım; itiraz etmek, karşı çıkmak, gördüğümüz kadarıyla yeterli değil, bunun bir devlet projesine dönüşmesi lazım.” (Kamu Başdenetçisi Şeref Malkoç)

“Ailelerin bir infialine şahit olduğumuzu da ben ifade etmek isterim. Öğretmenlerimiz, eğitim sendikası başkanlarımız, muhtarlarımız, anneler, bu anlamda, özellikle bu LGBT konusunda infial içerisindedeler ve bizden çözüm beklemekteler.” (Zennure BER, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kurul Üyesi)

Cumhurbaşkanının *“aile kurumunu, küresel odakların desteğiyle palazlanan ve giderek pervasızlaşan sapkın akımların saldırılarından da korumayı amaçlıyoruz”* şeklinde ifade ettiği amaçtan yola çıkan parlamento LGBTİ+ karşıtı mesaisine devam ederken, Cumhurbaşkanı da yaklaşan seçimlerin de etkisiyle LGBTİ+’lara dönük homofobi ve nefret söylemine yeni konuşmalarla katkı vermeye devam etti.⁴³ Önceki yıllarda yayımlanmış raporlarımızla nefret söylemini kamusal alanda kınama tavsiyesi verdiğimiz Cumhurbaşkanlığı makamının doğrudan LGBTİ+’lara karşı nefret söylemi anlamına gelen çıkışlarının, yürütme organının diğer bileşenlerini nefret söylemi üretmeye cesaretlendiren etkisini belirtmeliyiz.

Partisinin Ankara Kongresinde *“LGBT topluluğunu tanımadığını”* ifade eden R. Tayyip ERDOĞAN, başka bir konuşmasında⁴⁴ *“ Bunun için tüm seçim kampanyasında da ifade ettiğim gibi Cumhur İttifakı’nda LGBT diye bir anlayış yoktur. Varsın LGBT, illet ittifakının malzemesi olsun, tepe tepe kullansınlar ama bizde bu yok. Niye? Çünkü bizde aile, kutsal bir yapı ve bu kutlu bir yapıyı biz lekeleyemeyiz. Buna da müsaade etmeyiz, edemeyiz.”* dedi.⁴⁵

DEPREM SÜRECİ

Kamuoyu nefret söylemi ve homofobi/transfobi eşliğinde devam eden anayasa tartışmalarına kilitlenmişken, Türkiye, ilki saat 04.17, ikincisi 13.24 saatlerinde gerçekleşen 6 Şubat depremleriyle afeti yaşadı. Etkisi günümüzde de devam eden bu depremler, devlet kurumlarının denetleme yükümlülüğünü ihmal

⁴³ <https://kaosgl.org/haber/cumhurbaskani-bizim-lgbt-ile-ne-ilmiz-ne-de-alamiz-var>

⁴⁴ <https://www.bandalogy.com/erdogan-destekcilerine-lgbt-toplulugunu-tanimadigini-soyledi/>

⁴⁵ <https://www.ensondakika.com.tr/cumhurbaskani-erdogan-8-aile-sura-sinda-konustu-1/201255/>

etmesinin yol açtığı ağır sonuçlara yol açtı. Kurtarma çalışmaları ise büyük bir karmaşayla yönetilemez hale geldi. Sivil örgütlenmeleri kendi varlığı için tehdit olarak gören ve ancak kendisine yakın “sivil” görünümlü kurumlara çalışma alanı açan devletin bu politikası, sivil savunmanın ve sivil toplum kuruluşlarının depremden sonraki süreçteki yetersizliğinin başlıca sebebiydi. Deprem, normal yaşamlarında zaten ayrımcılığa, homofobi ve transfobiye uğrayan; nefret suçlarının mağdurlaştırılmış hak sahipleri olan LGBTİ+’lar açısından afet koşullarında yeni ayrımcılıkları üretti.

Güvenli barınma alanlarına erişemeyen LGBTİ+’ların bu alanlara erişimi için ne merkezi yönetim ne de yerel yönetimler üzerine düşen sorumlulukları yerine getirdi.⁴⁶ Kimi yerlerde trans kadınların yemek dağıtımından yararlanmalarının dahi engellendiği deprem bölgesinde⁴⁷ LGBTİ+’lar çadırlara, dolayısıyla geçici barınma imkanına erişemedi.⁴⁸ Devlet kurumlarının insan onuruna yaraşır koşulları deprem sonrasında sağlayamadığı deprem bölgesinde LGBTİ+’larla dayanışma gösteren, günden güne nefesi kamu kurumları tarafından kesilmeye çalışılan LGBTİ+ hak örgütleri oldu.⁴⁹ 6 Şubat depremlerinin LGBTİ+’ların temel haklara erişimi üzerindeki etkisini bu konuda Kaos GL & 17 Mayıs Derneklerinin raporunda ayrıntılı olarak izleyebilirsiniz.^{50 51 52}

Türkiye’nin depremin ilk yaralarını sarmaya çalıştığı Şubat ayı deprem bölgesindeki LGBTİ+’lar için sistematik insan hakları ihlallerinin de yaşandığı ay oldu. Deprem bölgesi dışındaki aktivistler ve LGBTİ+ hak örgütleri de deprem bölgesiyle dayanışmak için seferber oldu. Buna rağmen devlet kurumları LGBTİ+’ların ifade özgürlüğünü sınırlamak için Şubat ayında boş durmadı, Ankara Onur Yürüyüşüne katılmak isteyen LGBTİ+’lara ceza davası açan savcılık, iddianamede yer verdiği “*kanuna aykırı eylemlere katılmayı alışkanlık haline getirdiğinden ve buna bağlı olarak da adli tahkikatlara maruz kaldığından dolayı tanınan*” ifadeleriyle LGBTİ+’lara dönük fişlemeyi de dolaylı olarak kabul etmiş oldu.⁵³ Aynı iddianamede, eyleme saldırmak üzere eylem alanına yaklaşarak IBDA-C yanlısı sloganlar atan cihatçıların bu sloganlarındansa “vatandaş tepkisi” olarak bahsedildi.⁵⁴

46 <https://bianet.org/haber/depremdede-lgbti-olmak-toplanma-alanlarina-gidemiyoruz-273927>

47 <https://esitlikadaletkadin.org/depremezede-lgbtiller-neler-yasiyor/>

48 <https://bianet.org/haber/ogretmen-saki-lgbti-lara-cadir-verilmiyor-274670>

49 <https://esitlikadaletkadin.org/depremezede-lgbtiller-neler-yasiyor/>

50 <https://kaosgldernegi.org/images/library/deprem-raporu.pdf>

51 <https://kaosgldernegi.org/images/library/deprem-raporu-eng.pdf>

52 Aynı konudaki bir başka rapor için: https://drive.google.com/file/d/1WCx0i77Cdksdl-oYdYaGBW-ncd5zV8au/view?fbclid=PAAaaSXydt5-wLFYs4ow7hU_TOaJ4ptVlxU72NRq8LFqSmlL542dtEr8oG-BkE

53 <https://kaosgl.org/haber/savciya-gore-lgbti-lara-saldiranlar-vatandas-onur-yuruyusu-kanuna-aykiri-eylem>

54 <https://kaosgl.org/haber/ankara-onur-yuruyusu-davasi-ibda-c-yanlisi-sloganlar-iddianameye-vatandas-tepkisi-o>

Mevcut yetkilerini yurttaşların anayasal haklarını sınırlamak için kullanan kaymakamlıklar arasında dikkat çeken Beyoğlu Kaymakamlığı bir kere daha 8 Mart Feminist Gece Yürüyüşünü yasaklarken⁵⁵; Beyoğlu'nda devlet şiddetinden kaçan LGBTİ+'ları Diyarbakır'ın newroz alanında üçüncü kişilerden yönelen homofobik şiddet yakaladı.⁵⁶

LGBTİ+'LARA ADALET YOK

LGBTİ+'ların en sıradan, barışçıl hak taleplerini kriminalize ederek elindeki araçları taciz için kullanan yargı sistemi, LGBTİ+'ların katledilmesi çağrılarını içeren metinleri ise içlerinde yalnızca dini metinlerin bulunmasını gerekçe göstererek takipsizlikle geçiştirdi.^{57 58} Olağan yargısal mekanizmalardan sonuç elde edemeyen LGBTİ+'lar açısından Anayasa Mahkemesi de herhangi bir denetim mekanizması işlevi görmedi. Kaos GL tarafından yapılan iki bireysel başvurudan biri oy birliğiyle kabul edilemez bulunurken⁵⁹, diğerinde ise ihlal olmadığına dair karar verildi.⁶⁰ Mahkemenin *"Sapkınların çatı kuruluşu KAOS GL"; "Sapkınların sözde haklarını korumak kılıfı adı altında toplumun sinir uçlarıyla oynayan KAOS GL"; "Ülkemizdeki bütün sapkın oluşumların çatı kuruluşu olarak bilinen KAOS GL"* gibi ifadelere ilişkin değerlendirmesi ise çarpıcıydı: *"şiddeti yayan, kışkırtan, teşvik eden veya meşrulaştıran ifadeler olmadığı, dolayısıyla cezalandırmayı gerektirir bir eşige ulaşmadığı değerlendirilmiştir."* (§ 37)

Barışçıl toplantıya izin verilmemesine ilişkin diğer karar ise 14 Mahkeme üyesinin 8'inin lehte oyuyla verilmiştir. Mahkeme çoğunluğu, iktidar partisinin genel kurul toplantısının yapıldığı gün Türkiye'nin ikinci büyük ili olan Ankara'nın herhangi bir yerinde LGBTİ+'ların toplanma hakkının kısıtlanmasını, zorunlu bir ihtiyacın giderilmesi olarak değerlendirmiştir. Mahkemeye göre bu toplantıların daha önceden yapılabiliyor olması, bu defa yasaklanmasının ayrımcı saike dayanmadığını göstermektedir. (§ 57, 58)

Özetle yürütmeye olduğu gibi yargısal denetim mekanizmalarında da LGBTİ+'lar konusunda farklılaşan standartların olduğu bir kere daha görülmüştür.

larak-girdi

55 <https://web.archive.org/web/20230308130854/http://www.beyoglu.gov.tr/basin-aciklamasi-08032023>

56 <https://kaosgl.org/haber/newroz-da-bu-yil-da-lgbti-lara-saldiri>

57 <https://kaosgl.org/haber/ne-yaparsaniz-yapin-sokaklari-doldurmaya-devam-edecegiz>

58 <https://sendika.org/2023/07/savcidan-eskisehirde-lgbttilari-katletme-cagrisi-yapan-brosur-dagitimina-takipsizlik-687840>

59 <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2018/20035>

60 <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2016/11193>

İdari denetim mekanizmaları ise adeta LGBTİ+'lar bu ülkede yok gibi davranmaktadır. Anayasa değişikliği sürecinde üyesinin TBMM Anayasa Komisyonundaki LGBTİ+ karşıtı açıklamalarıyla dikkat çeken Kamu Denetçiliği Kurumu, ayrımcılığın giderilmesi misyonu altında ayrımcılığı yayan ve derinleştiren kurumlar olarak dikkat çekti.^{61 62}

SEÇİM DÖNEMİNDE ARTAN NEFRET SÖYLEMİ

Anayasa değişikliği gündemiyle ivmelenmesinin ardından depremle birlikte ara verilse de iktidar koalisyonunun seçimlerde sarıldığı önemli silahlardan biri olan nefret söylemi, seçim yaklaştıkça çoğaldı ve yaygınlaştı. Miting ve açık toplantılarda LGBTİ+'lara dönük nefret söylemi üretmekten geri durmayan Erdoğan, her fırsatta LGBTİ+'lar hakkında “sapkın” ifadesini kullanırken, muhalefet partilerini LGBTİ+'larla gerekli mesafeyi korumamakla “suçladı.”

Seçim döneminde iktidarın LGBTİ+'ları hedef tahtasına oturtması bir bütün olarak LGBTİ+'lara dönük kitlesel nefreti tetiklerken, bunun yanısıra nefret söyleminin ana akımlaşmasına da neden oldu. Nefret söylemi özellikle Cumhur İttifakı veya bu ittifakı dışarıdan destekleyen siyasi partilerin temel seçim malzemesiydi.

“LGBT gibi sapkın hayat tarzlarının toplumumuza empoze edilmesine rıza gösteremeyiz”, “AK parti'nin de, Milliyetçi Hareket Partisi'nin de ve diğer Cumhur İttifakı'nın ortaklarının LGBT diye bir derdi yok.”, “LGBT gibi sapkın akımların varlık göstermesine izin vermeyeceğiz.”, “14 Mayıs kadına şiddetin yanında olanlara, LGBT'cilere ders verme günü olacaktır” gibi söylemler Erdoğan'ın Nisan ayında nefret söylemi radarına giren ifadelerinden yalnızca birkaçı.

Mayıs ayı geldiğinde ise LGBTİ+'lara dönük nefret söylemi zirve yaptı. Hatırda kalan bazı ifadeler: “Ya toplumun temel direği olan aile kurumuna sahip çıkanları ya da aile düşmanı sapkın akımların desteğini alanları tercih edeceğiz.”, “Ama AK Parti asla LGBT'yi semtine uğratmaz”, “AK Parti'ye MHP'ye LGBT sokulamaz. Çünkü bizde aile kurumu kutsaldır. Aile kurumuna leke sürdürmeyiz.”

Daha geniş bilgi için Kaos GL'nin her ay düzenli olarak yayımladığı “Homofobik nefret söylemi” dizisinin Nisan ve Mayıs 2023 bölümlerini inceleyebilirsiniz.^{63 64}

61 <https://www.tihek.gov.tr/public/images/kararlar/gmyj6u.%20y>

62 <https://kaosgl.org/haber/mahkeme-de-tihek-ve-vali-nin-ayrimciligini-akladi>

63 <https://kaosgl.org/haber/homofobik-nefret-soyleminin-nisan-seyri-cumhur-ittifaki-vites-yukseltti>

64 <https://kaosgl.org/haber/homofobik-nefret-soyleminin-2023-mayis-seyri>

Seçim dönemi atmosferi LGBTİ+'lar açısından zaten güvensiz olan sosyal ortamı daha da güvensiz hale getirirken, failer LGBTİ+'lara karşı eylemlerine karşı cezasızlık politikasının varlığından artan cesaretle eylemlerini gerçekleştirmeye devam ettiler.^{65 66}

Seçimden zaferle çıkan Cumhur İttifakının muhalefete ilk çağrısı ise LGBTİ+ nefretinin motive ettiği ve özünde kadınların özgürlük ve eşitlik kapsamını güvence altına almaktan genel olarak uzak ve bu bakımdan işlevsiz anayasa değişikliği teklifi sürecini tamamına erdirmek oldu.⁶⁷

ALİ YERLİKAYA, SÜLEYMAN SOYLU'NUN İZİNDE

Cumhurbaşkanlığı ve parlamento seçiminden sonra da ayrımcılık ve nefret hız kesmedi. İstanbul'da sorumlusu olduğu insan hakkı ihlalleri ile LGBTİ+'ların yakından tanıdığı Ali Yerlikaya, Cumhurbaşkanı R. Tayyip Erdoğan tarafından 2 Haziran 2023'te İçişleri Bakanı olarak atandı. Süleyman Soylu döneminden farklılaşan uygulamalarıyla kimi çevrelerce "takdir edilen" bakanın politikası LGBTİ+'lar söz konusu olunca baskıyı sürdürmek oldu.

Fotoğraf: Murat Kocabaş, 2023 İzmir Onur Yürüyüşü

65 <https://kaosgl.org/haber/trans-aktivist-buse-kilickaya-ve-ailesine-iki-secim-turu-arasi-tehdit-telefonlari>

66 https://www.cerkezkoyhaber.com.tr/haber/escinsel_sitesinde_baslayan_birliktelik_evde_iliskiye_sonra_da_gaspa_donustu_-79354.html

67 <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/cumhurbaskani-erdogan-samimiyseniz-yeni-yasama-doneminde-basortusu-meselesini-anayasa-ile-teminat-altina-alalim/2927471>

Yönetimi altındaki polis gücünün, anayasal hakkını kullanan LGBTİ+'lara dönük saldırganlıklarını hoşgörüle karşılarken⁶⁸, yargı mekanizmasının ayaklarından biri olan avukatlar ve barolara ise yasal görevi gereği LGBTİ+ hakları alanında ürettikleri sözler nedeniyle polis saldırıları gerçekleşti.⁶⁹ Bakanlığının ilk ayında film gösterimleri yasaklandı^{70 71}, film izleyenlere, yürüyüş haklarını kullananlara polis saldırdı^{72 73}; barışçıl toplanma hakkını kullananlara saldıranlar polis tarafından himaye gördü⁷⁴; valilikler ve kaymakamlıklar aracılığıyla genel veya özel etkinlik yasakları ilan edildi.^{75 76 77 78 79} LGBTİ+ haklarını talep eden her kesimden insanın bir araya gelişini kendi varlığına tehdit olarak gören iktidar koalisyonu, İçişleri Bakanı yönetimindeki taşra teşkilatı üzerinden metro seyahatlerini dahi kısıtladı⁸⁰, hızını alamadı, yurttaşların çay içmek için bir araya gelmesini dahi kısıtladı.⁸¹

Hak ihlallerinin önceki yıllarda olduğu gibi zirve noktasını teşkil eden Haziran ayı bu özelliğini 2023'te de sürdürdü. Onur yürüyüşlerinin yaygın olarak yapıldığı Haziran ayındaki hak ihlalleri için Türkiye İnsan Hakları Vakfı Dokümantasyon Merkezinin hazırladığı bilgi notuna göre⁸² "3 il ve 1 ilçede Onur Ayı kapsamında yapılacak her türlü eylem ve etkinlik yasaklandı. Ayrıca 3'ü kaymakamlık, 1'i Rektörlük tarafından olmak üzere toplam 4 etkinlik yasaklandı. En az 9 eylem ve etkinliğe fiziksel şiddet kullanılarak müdahale edildi, 4'ü çocuk en az 205 kişi gözaltına alındı. En az 2 kişi yaralandı."

2023 LGBTİ+'lar açısından toplanma hakkı dışındaki ifade özgürlüğü ihlallerinin de arttığı bir yıl oldu. Sivil görünümlü devlet destekli organizasyondan veya

68 <https://kaosgl.org/haber/ogb-ve-emniyet-mudurlugu-ege-universiteli-lgbti-larin-guvenligini-saglamayacagini-soyledi>

69 <https://kaosgl.org/haber/izmir-polisi-lgbti-lari-ve-izmir-barosu-avukatlarini-darp-etti>

70 https://twitter.com/beksav_sinema/status/166644532774220292?s=20

71 <https://yesilgazete.org/sisli-kaymakamligindan-diren-ayol-yasagi-gereke-mill-i-vidani-insani-degerler/>

72 <https://kaosgl.org/haber/pride-filmini-izlemek-isteyenler-gozaltina-alindi>

73 <https://kaosgl.org/haber/yerlikaya-soylu-nun-izinde-trans-onur-yuruyusu-nde-polis-iskencesini-savundu>

74 <https://kaosgl.org/haber/tekbirli-protesto-bizi-yildiramaz-yillardir-her-turlu-saldiraya-karsi-mucadeleye-devam-ediyoruz>

75 <https://kaosgl.org/haber/yasaklar-listesine-kocaeli-valiligi-de-katildi>

76 https://twitter.com/gul_davut/status/1673077070258118656

77 <http://www.izmir.gov.tr/duyuru-23062023>

78 <https://kaosgl.org/haber/aydin-valiligi-onur-haftasi-ni-yasakladi>

79 <http://www.eskisehir.gov.tr/yasaklama-karari1>

80 <https://www.birgun.net/haber/istanbul-valiligi-nden-onur-yuruyusu-karari-yarin-bazi-metro-seferleri-yapilmayacak-393223>

81 <https://kaosgl.org/haber/kadikoy-kaymakamligi-lgbti-larin-cay-icmesini-de-yasakladi>

82 <https://tihv.org.tr/wp-content/uploads/2023/06/2023-Onur-Ayi-Etkinlikleri-Hak-ihlalleri-TiHV.pdf>

siyasi öznelerin çağrısı ile iptal edilen veya yasaklanan konserlerden, sergi yasaklamalarına dek sanatsal ifade özgürlüğü ihlali anlamına gelen birçok özel veya kamusal tasarruf aynı zamanda çalışma hakkı ihlali anlamına geldi.^{83 84 85;}

Cumhurbaşkanlığı kabinesinin birçok üyesi farklı zamanda söylemleriyle veya yetki alanındaki kamu personellerinin eylem veya eylemsizliği ile LGBTİ+ haklarının ihlaline yol açan politikalara imza attılar. PISA raporuna göre sürdürdüğü eğitim sistemi, okuduğunu anlama konusunda OECD ortalamasının altında bir öğrenci topluluğu yaratan Milli Eğitim Bakanlığı^{86;} eğitim konusundaki pozitif yükümlülüklerini yerine getirmediği gibi, LGBTİ+ hakları karşıtı bir bakan tarafından yönetilmeye başladı ve genel trende uygun olarak “aileyi koruma” bahanesi altında LGBTİ+ karşıtı politikaları kalıcılaştıracak ve küçüklerde homofobik ve transfobik motivasyonlara neden olacak uygulamalar gerçekleştirdi.^{87 88} Sorumluluk alanı adaleti sağlamak olan Adalet Bakanı Bekir Bozdağ ise Şanlıurfa’daki seçim bürosu açılışında LGBTİ+’lardan sapkın diye bahsetti.⁸⁹ Türkiye’de şiddet çağrısı içermeyen eleştiri veya değerlendirme niteliğindeki ifadeler dini değerleri aşağılama iddiasıyla ceza yargılamalarına konu edilirken; LGBTİ+’lara dönük kimi zaman şiddet çağrısı da içeren veya şiddet tehdidine neden olabilecek açıklamalar hiçbir şekilde soruşturma konusu edilmedi.

TÜRKİYE KURUMSAL HOMOFOBİYİ ULUSLARARASI ZEMİNDE YAYGINLAŞTIRIYOR

İnsan haklarını jeopolitiğin bir unsuru olarak görmekte ısrar eden ve Türkiye’deki derinleşen insan hakları krizine finansal, ticari, politik ve benzeri nedenlerle kayıtsız kalan veya zayıf refleks gösteren Batı merkezli hükümetlerin bu kayıtsız tutumundan güç alan Türkiye, LGBTİ+ karşıtı politikasını yaygınlaştırmak için uluslararası zeminleri de olabildiğince değerlendirdi. Cumhurbaşkanının BM Genel Kurulunda yaptığı konuşma, bunun akılda kalan örneklerindendi.⁹⁰ Avrupa Birliğinin “*Konsey, başta Birliğin Doğu Akdeniz’de istikrarlı ve güvenli bir*

83 <https://dogruhaber.com.tr/haber/894774-malatyada-toplumun-degerlerine-aykiri-olan-program-iptal-edildi/>

84 <https://kaosgl.org/haber/melih-gokcek-hedef-gosterdi-cem-adrian-in-yozgat-sahnesi-iptal-edildi>

85 <https://www.afyonpostasi.com.tr/eskisehirde-ahlaksiz-sergi-duzenlenen-muzeye-sorusturma-baslatildi>

86 <https://medyascope.tv/2023/12/07/pisa-raporuna-gore-turkiye-matematik-fen-ve-okumada-oecd-ortalamasi-nin-altinda/>

87 <https://www.afyonturkeligazetesi.com/mufredata-turk-toplumunda-aile-dersi-eklendi/47176/>

88 <https://kaosgl.org/haber/bakan-tekin-hem-lgbti-lari-hem-de-evrensel-insan-haklarini-hedef-aldi>

89 <https://kaosgl.org/haber/adalet-bakani-bozdog-dan-lgbti-lara-ayrimcilik-ve-nefret-soylemi>

90 <https://kaosgl.org/haber/bm-herkes-ozgur-ve-esit-dogar-diyor-cumhurbaskani-ise-lgbti-insanlari-tehdit-sayiyor>

ortamın oluşturulması ve Türkiye ile işbirliğine dayalı ve karşılıklı fayda sağlayan bir ilişki geliştirilmesine yönelik stratejik çıkarları olmak üzere, Avrupa Birliği'nin Türkiye ile ilişkilerine dair önceki tüm Konsey ve AB Konseyi kararlarını hatırlatır" özetiyle duyurduğu geri kabul anlaşması⁹¹, ayrımcılık ve insan hakları ihlallerine maruz kalan mülteciler için Türkiye'nin güvenli ülke olduğu fikrini işlerken, aynı zamanda Türkiye açısından AB ülkelerinde sığınmacı karşıtlığı üzerinden siyasi yelpazeye etki edebilecek bir koz niteliğinde sayılabilir. Türkiye başta Almanya olmak üzere AB devletlerine karşı "sığınmacı" kartını elinde tutmaya devam etti. Transatlantik savunma sistemine karşı İsveç'in NATO üyeliği kartını da uzun süre kullandı. Siyasi ve hukuki baskı mekanizmalarının işlevselliğinden AB ülkelerinin Türkiye sivil toplumu ile ilişkilerine dek birçok konunun bu kozlar gözetilerek değerlendirildiğine dair Türkiye sivil toplumunda bir kanaat olduğunu söylemek hatalı olmaz.

2023 yılı LGBTİ+'ların barışçıl toplantılarda gözaltına alınmasının değil; gözaltına alınan LGBTİ+'ların hakkında ceza davasının açılmamasının basın açısından haber değeri taşıdığı bir yıldır.^{92 93} İdare Mahkemelerinin onur yürüyüşü yasağını iptal ettiği de⁹⁴, nefret söylemi üreten Diyanet İşleri Başkanının nefret söylemi ürettiğini söyledikleri için yargılananların beraat ettiği de⁹⁵ bulgular arasında yer aldı. Ancak ne mahkemelerin iptal kararı valileri ve kaymakamları onur yürüyüşlerini yasaklamaktan alıkoymadı, ne de nefret söylemi üretenlere sessiz kalan yargı sistemi ifade özgürlüğünü kullanarak nefret söylemine karşı çıkan LGBTİ+'ları ve insan onurunu koruma sorumluluğunu yerine getirdi.

RTÜK KAYNAKLI NEFRETE MAHKEME ONAYI

RTÜK verdiği idari para cezalarıyla LGBTİ+ görünürlüğüne engellemeye çalışırken; yayımladıkları kamu spotlarıyla ve yayıncılara dönük genel yönlendirici talimatlarıyla ifade özgürlüğünü sınırlamak için elindeki bütün araçları kullandı.^{96 97 98} RTÜK'ün yayıncılara verdiği gözdağı ise uluslararası yayıncı şirketlerin portföylerini Türkiye'de farklılaştırmasına neden olan bir

91 https://www.eeas.europa.eu/delegations/t%C3%BCrkiye/ab-konseyi-geni%C5%9Flemeye-ili%C5%9Fkin-kararlar%-C4%B1-onaylad%C4%B1_tr?s=230

92 <https://kaosgl.org/haber/trans-onur-yuruyusu-nde-gozaltina-alinanlara-dava-acilmadi>

93 <https://kaosgl.org/haber/2022-istanbul-onur-yuruyusu-nde-gozaltina-alinanlara-dava-acilmadi>

94 <https://kaosgl.org/haber/mersin-onur-haftasi-yasagi-davasinda-karar-devlet-yasaklamak-yerine-korumali>

95 <https://kaosgl.org/haber/diyanet-in-homofobik-nefret-hutbesine-tepki-gosteren-izmir-barosu-beraat-etti>

96 <https://kaosgl.org/haber/rtuk-dijital-platformlara-ceza-yagdirdi>

97 <https://www.rtuk.gov.tr/kamuoyunun-ve-yayincilarimizin-dikkatine/4526>

98 <https://kaosgl.org/haber/nefret-yine-kamu-spotu>

otosansür uygulamasına yol açıyor.⁹⁹ RTÜK'ün kamu spotu olarak nefret söylemi videosunun yaygınlaşmasına ilişkin 2022 tarihli kararının iptali için dava açan Kaos GL Derneği ise açtığı davayı kaybetti.¹⁰⁰ Mahkeme “*kamu spotu olarak belirlenen video içeriğinde ise LGBT+ bireylere yönelik nefret söylemi içeren ifadelerin bulunmadığı*” değerlendirmesinde bulundu. Aynı video içinde geçen “*Dijital çağda tüm dünyayı ve ülkemizi bir virüs gibi saran LGBT propaganda ve dayatmalarına karşı ben de varım diyorsan, cinsiyetsizleştirmek, insan neslini azaltmak, aile kurumunu yok etmek isteyen küresel ve emperyalist lobilere dur demek istiyorsan, ailemizi, çocuklarımızı gelecek nesillerimizi korumak için büyük aile buluşmamıza sen de katıl,*” ifadelerinin ise ifade özgürlüğü alanında kaldığı değerlendirildi. LGBTİ+ örgütleri artık Anayasa Mahkemesi dahil Türkiye yargı sistemindeki mahkemelere hak arama mercileri değil, tek varlık nedeni, uluslararası denetim mekanizmalarına taşınabilmesi için tüketilmesi zorunlu olması olan kamu makamları gözüyle bakıyor.

Derinleşen ekonomik kriz LGBTİ+'ların temel yaşam standartlarına erişimini daha da zorlaştırdı. Normal koşullarda LGBTİ+'lar açısından zaten eşitsiz olan istihdama erişim süreçleri, artan işsizlikle birleşince çok daha zorlu bir durumu açığa çıkardı. Barınma krizi nedeniyle atanmış aile evine dönmek zorunda kalan LGBTİ+'lar açısından durum çoğu zaman ya kimliğini özgürce yaşayamamak, yaşadığı zamanlarda ise şiddetle karşılaşma ihtimali demek. Ekonomik krizin vurduğu kesimlerden biri de translardı. Değişken kur ve yüksek enflasyon hormon ilaçlarına erişimi zorlaştırdı.¹⁰¹ Barınma hakkının temini için yerleştirildiği yurttan eşcinsel oldukları düşüncesiyle “yanlışlıkla” atılan ikiz kardeşlerin başına gelenlerse devlet yurtlarına yerleşen LGBTİ+'ların nasıl bir devlet şiddetiyle yüz yüze olduğunu farklı bir örnekle göstermiş oldu.¹⁰²

99 <https://www.gather.com.tr/haberler/detay/amazon-dan-turkiye-ye-sansur-iki-escinsel-karakterin-hik-yesini-anlatan-film-ulkemizde-yayinlanmayacak/589c67d3b36f45a3acd89127fc0bf200?kaynak=true>

100 <https://kaosgl.org/haber/kaos-gl-rtuk-un-nefret-mitingi-kamu-spotuna-dava-acti>

101 <https://kaosgl.org/haber/ilaclara-zam-geldi-hormona-erisim-daha-da-zorlasacak>

102 https://kisadalga.net/haber/detay/yurtta-birlikte-uyuyan-ikiz-kardesler-escinsel-denilerek-atildi_90778

E. LGBTİ+'LARIN TEMEL HAKLAR BAKIMINDAN DURUMU

1. Yaşam Hakkı

2023'te dört nefret cinayeti raporlanmıştır. Daha önceden gerçekleşen ve yargılamaları devam eden nefret cinayetlerine ilişkin verilmiş bir kararda sanık lehine yalnızca sanık anlatımlarımdan yola çıkılarak haksız tahrik indirimi uygulanmış, canavarca bir biçimde öldürülen Hande Buse Şeker'in katiline ise ölüm eylemi nedeniyle hapis cezası verilmesi "unutulmuş"tur. Diğer suçlardan hüküm giyen katil sonradan açılan dosyada öldürme eyleminden yargılanmaktadır. Dört nefret cinayetinden ayrı olarak sığınma evine alınmayıp sokağa terk edilen bir transın ölümü, ilaca erişemeyen başka bir transın bu nedenle gerçekleşen ölümü, idam riski altındaki mülteci hakkında verilen sınırdışı kararı, yaşam hakkına ilişkin diğer ihlal eylemleridir. Türkiye, Irkçılığa ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonunun ülke raporundaki tavsiyeye rağmen nefret kökenli hadiseleri kayıt altına almaya yönelik bir sistem oluşturmamıştır. Dolayısıyla yaşam hakkı ihlali sayıca az raporlansa da gerçek sayının bunun çok üzerinde olduğu tahmin edilmektedir.

2. İşkence ve Kötü Muamele Yasağı ile Kişisel Bütünlük Hakkı

146'sı gözaltı sırasında işkence ve kötü muamele yasağının ihlalinden; 10'u kişisel bütünlük hakkı ihlalinden kaynaklanmak kaydıyla bu kategoride 156 kişi hak ihlaline uğratılmıştır.

Kamu makamlarının işkence ve kötü muamele anlamına gelen eylemi 2022'de iki ile sınırlıyken 2023'te bu sayı on üçe çıkmıştır. İşkence ve kötü muamele yasağı ihlali sıklıkla gözaltı işlemleri sırasında gerçekleşmiştir. Kişisel bütünlük yasağı ihlalleri ise gene toplumsal olaylara polis müdahalesi sırasındaki güç kullanımı veya üçüncü kişilerden LGBTİ+'lara dönük şiddet eylemlerini önleme ve cezalandırma yükümlüsü olan kamu makamlarının görevlerini kasıtlı olarak ihmal etmesinden kaynaklanmıştır.

3. Kişi Özgürlüğü ve Güvenliği Hakkı

251 LGBTİ+'nın kişi özgürlüğü hakkı, tamamına yakını barışçıl gösteri nedeniyle gözaltına alınmaktan kaynaklanmak kaydıyla ihlal edilmiştir. Tespit edilebilen

Fotoğraf: Berkcan Zengin, 2023 İzmir Onur Yürüyüşü

bir vakada, 2018'de beş gün gözaltında tutulup yargılama sonrasında beraat eden bir LGBTİ+, devlete karşı açtığı davada 2023 yılında "1.200,00 TL" manevi tazminat kazanmış; düzenli olarak karakola imza verme ve yurtdışına çıkma yasağı yükümlülüğü nedeniyle ise tazminat istemi reddedilmiştir. Başvurucu Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur ancak etkisiz tazminat tutarları ve tazmin edilmeyen adli kontrol uygulamaları, kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı ihlallerinin sistematik nedenlerinden biridir.

4. Özel Hayatın Gizliliği

LGBTİ+'ların mahremiyet hakkını güvence altına alan yasal düzenleme mevcut değildir. Kültür Bakanlığının Kültür Yolu etkinliklerine katılanlar için önceden yaptığı "LGBTİ+ hakları konusunda açıklama yapıp yapmadığı" araştırması; iddianamelerde ismi geçen LGBTİ+'ların önceden katıldığı etkinliklere yapılan atıflar veya kamudaki LGBTİ+ karşıtı konsorsiyumlar, özel hayata müdahale anlamına gelen eylemler olmuştur.¹⁰³ İki somut vakada özel hayat hakkı ihlal edilmiştir. Her ne kadar Kaos GL'nin konuya ilişkin bilgi edinme başvurusu Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yanıtlanmasa da cinsel yönelim nedeniyle kişilerin farklı gerekçeler altında idari soruşturmalara uğramaları söz konusudur.

¹⁰³ <https://www.turkiyegazetesi.com.tr/gundem/uc-bakanlik-sosyal-medyadaki-tehditleri-bitirecek-999830>

5. Seyahat Etme, İkamet Etme ve Barınma Hakkı

Altı vakada seyahat etme, altı vakada barınma hakkı ihlali gerçekleşmiştir. Kamuya ait yurtlar LGBTİ+'lara insan onuruna uygun barınma imkanı sağlamamaktadır. Türk Ceza Kanununun kiracıları koruyan 122. maddesi LGBTİ+'ları istisna tutmaktadır. Yukarıdaki bölümlerde de ifade edildiği üzere evden çalışmak zorunda kalan trans seks işçilerinin ahlak düzenlemeleri gerekçe gösterilerek evlerinin kapatılması, barınma haklarının sistematik ihlaline zemin hazırlamaktadır.

6. Üreme Hakkı

2023'te bu kategoride spesifik olarak kayda geçen bir ihlal bulunmamaktadır. Bununla birlikte cinsiyet geçişinde üreme yeteneğinin kaybını zorunlu tutan Türk Medeni Kanununun 40. maddesi ve uygulaması, doğrudan sistematik üreme hakkı ihlalidir.¹⁰⁴

7. Bilgi Edinme Hakkı

2023 yılında bu başlık altında beş ihlal raporlanmıştır ve bunların hepsi kamusal bir tartışma yürütmek amacıyla Kaos GL'nin yaptığı bilgi edinme başvurularına kamu kurumlarının kayıtsız kalması sonucu gerçekleşmiştir. Kaos GL üçüncü kişilerin yapmış olduğu bilgi edinme başvurularına ve sonuçlarına erişememektedir.

8. İfade Özgürlüğü

2023 yılında bu başlık altında 44 ayrı vakada toplam 56 ihlal raporlanmıştır. Bu sayı, toplanma özgürlüğü kullanımının engellenmesinden ileri gelen ifade özgürlüğü ihlalleriyle bilgi edinme hakkı ihlallerini kapsamamaktadır.

9. Çalışma Hakkı

2023 yılında bu başlık altında yirmi iki ayrı vakada yirmi altı ihlal raporlanmıştır. Bunların önemli bir kısmı performansları yasaklanan sanatçıların haklarının ihlalinin ileri gelmektedir. Bundan ayrı olarak LGBTİ+'lar, LGBTİ+ olmayanlarla eşit istihdam koşullarına sahip değiller. Çalışma hayatında cinsel yönelim, cinsiyet karakteristiği veya cinsiyet kimliği temelli ayrımcılığı yasaklayan özel

¹⁰⁴ "Kısırlık şartı" olarak nitelenen bu şartın bir insan hakkı ihlali olduğuna ilişkin İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi kararı için bakınız <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-172913%22%5D%7D>

normlar bulunmazken, işverenler açısından eşit davranma yükümlülüğünü zorunlu tutan İş Kanunu'nun 5. maddesinin LGBTİ+'ları koruduğuna dair somut bir yargı kararı bulgulanmadı. Öte yandan istihdam edilenler açısından normatif düzlemde koruma hükmü varken işe alım aşamasında bu söz konusu değil. İstihdama erişimde translara dönük eşitsizlik, görünürlüğe paralel şekilde artıyor^{105, 106}

10. Sosyal Güvenlik Hakkı

Bu başlık altında verili durum önceki senelerden farksızdır ve bu alandaki ayrımcı uygulamalar devam etmiştir. Sosyal güvenlik bütçesine eşit katkı veren LGBTİ+'lar, bu bütçeden eşit yararlanamamaktadır. Heteroseksüel çiftler evlenmeleri halinde birbirlerinin sosyal güvenlik hakkına hem sağlık hizmetleri hem de emeklilik ücretleri bağlamında erişirken, nüfus kaydında atanmış cinsiyeti aynı olan kişilerce yaşanan birliktelikler bu haktan yoksun bırakılmaya devam ediliyor. Kadın ve erkeklerin emeklilik haklarından yararlanmalarında kadın lehine alınan pozitif aksiyonlar; uyum sürecini nüfus kaydında henüz gerçekleştirilmeyen trans kadınlar için hala alınmıyor.

Genelevlere kabul edilmeyen trans seks işçileri sosyal güvenlik hakkından yoksun çalışma koşullarına mecbur bırakılırken; bunun sonucunda malullük, meslek hastalığı gibi birçok sigorta koluna erişim imkanından da yoksun bırakılmaktadır.

11. Dernek Kurma ve Toplanma Hakkı

Dernekler Kanunu uygulamalarından kaynaklanan sistematik ihlaller devam etmektedir. LGBTİ+ kurumlar düzenli olarak beyanname ve bildirim vermelerine rağmen Sivil Toplumla İlişkiler Müdürlüğü, Sosyal Güvenlik Kurumu, Gelir İdaresi Başkanlığı, İçişleri Bakanlığının gerekçesiz denetimleriyle çalışamaz hale gelmişlerdir. Çalışmaları, LGBTİ+ haklarını kapsayan derneklere önceki senelerde açılan kapatma davaları 2023'te de sürmüştür.

Toplanma hakkı bakımından Türkiye'nin bozuk sicili aynı şekilde devam etmektedir. Hak sahibinin sayısal olarak saptanabildiği olaylarda doğrudan ihlal sayısı verilebilmektedir. Vali ve kaymakamlıklar üçü eylem bazlı, onu genel olmak üzere ayrı zamanlarda on bir yasaklama kararı olarak LGBTİ+'ların toplanma ve kamusal alana çıkma hakkını ihlal etmiştir. Yasaklamaların yasa dışı olmasından

¹⁰⁵ <https://kaosglidernegi.org/images/library/o-zel-sekto-r-2023.pdf>

¹⁰⁶ <https://kaosglidernegi.org/images/library/kamu-c-alis-anlari-2023.pdf>

gücünü ve meşruiyetini alan LGBTİ+'ların yasaklara rağmen yaptıkları barışçıl gösterilerse şiddet kullanılarak bastırılmış, en az 333 LGBTİ+'nın toplanma hakkı ihlal edilmiştir. Bir toplantının idari makamlar tarafından yasaklanması gibi durumlarda özgürlüğü engellenen kişi sayısını tam olarak saptamak mümkün değildir. Dolayısıyla 333 ihlal buzdüğünün görünen kısmını bile tam anlamıyla temsil etmemektedir.

12. Mülkiyet Sahibi Olma, Elinde Bulundurma Hakkı

2023 yılında dört ihlal raporlanmıştır. İki vakada gasp, iki vakada ise gökkuşuğu ibareli eşyaya kanuni olmayan el koyma şeklinde ihlal gerçekleşmiştir. Önceki raporlarımızda da belirttiğimiz gibi mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilebilecek, sosyal güvenlik hakkından kaynaklı pozisyonlara (Bkz. 10. Bölüm) erişim önündeki yasal engeller, LGBTİ+'lar açısından mülkiyet hakkına erişimin teorik ve pratik olarak engellenmesi anlamına gelmektedir. Ayrıca seks işçisi transların sahip oldukları evlerin fuhuş gerekçe gösterilerek mühürlenmesi de mülkiyet hakkına sistematik bir müdahale anlamına geldi. Ayrıca LGBTİ+'ların miras hakkından yararlanmada uğradığı ayrımcı muamele miras yoluyla mülk edinme hakkının kısıtlanması anlamı taşıyor

13. İtibarın Korunması Hakkı

2023 yılında bu kategoride yedi ihlal raporlanmıştır. Yürütme gücünü kullanan Cumhurbaşkanı, bakanlar ve iktidar koalisyonuna üye partilerin temsilcilerinin yaydığı nefret söylemi içerikli LGBTİ+ karşıtı propaganda; LGBTİ+'ların itibarının ihlaline neden olan negatif kamusal eylemlere sebep olduğu gibi üçüncü kişilerin LGBTİ+'lara dönük nefret söylemlerine de ilham kaynağı olmuştur. Vicdani red hakkının tanınmamasının sonucu olarak retçi LGBTİ+'lar açısından zorunlu askerlikten kaçınma, yargılanma sonucunu doğuruyor. Bunun yerine atanmış cinsiyeti erkek olan LGBTİ+'lar bakımından askerlikten muaf tutulma talebi tercih edilen bir seçenek. Ancak bu uygulama sistematik olarak itibarın korunması hakkı ihlalleri içeriyor, LGBTİ+'ların bu talepleri ancak "*psikoseksüel-cinsiyet bozukluğu*" olarak ifade edilen tıbbi **tanının** talep edenlere konması halinde karşılanıyor. Askeri hastanelerin kapanması ise sürecin yönetimini sağlık bakanlığı eliyle aile hekimlikleri ve bölge hastanelerine geçirdi. Hak odaklı bir standardın bulunmayışı, hak örgütlerinin bulunmadığı şehir ve ilçelerdeki uygulamaları sivil toplumun görüş alanının dışına çıkarıyor. Milli Savunma Bakanlığı başvuru sayılarına ilişkin bilgi edinme taleplerine sistematik olarak olumsuz yanıt veriyor.

14. Bilimsel İlerlemelerden Yararlanma Hakkı

2023'te bu kategoride raporlanmış ihlal yoktur. Ancak, önceki raporumuzda da vurguladığımız gibi bu başlığa içkin kültürel ve sanatsal yaşama katılma hakkı, kültür-sanat alanındaki sansür uygulamaları ve semboller üzerindeki yasaklar nedeniyle 2023 yılında da sistematik olarak ihlal edilmiş, kamusal fonların toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetken kültür, sanat ve akademik üretimlere aktarılmasının olanakları yaratılmamıştır. Akademik ifade özgürlüğü üzerindeki devlet baskısı nedeniyle bilimsel ilerleme de baskılanmaktadır.

15. Siyasi Katılım Hakkı

2023'te siyasi katılım hakkı iki ayrı vakada ihlal edilmiştir. Genel seçimlerde partilerin milledikili listelerinde hiçbir LGBTİ+ seçilebilir sıradan aday gösterilmemiştir. Bununla birlikte Türkiye İşçi Partisinin listelerinde açık kimlikli LGBTİ+ adaylara yer verildi.¹⁰⁷

16. Yabancıların Hakları

2023 yılı içerisinde uğradığı hak ihlalini başka başlıklar altında raporladığımız beş yabancıyla ilgili işlem yapıldı.¹⁰⁸ Bunlardan biri hakkında ise hakkındaki uluslararası koruma kararına rağmen sınırdışı kararı verildi.¹⁰⁹ Yaşam hakkı ihlali başlığı altında ele aldığımız bu idari işlem sonucunda yabancıнын ülkesine iade edilmesi halinde idam cezasıyla karşılaşma riski bulunuyor.

17. Mültecilerin Hakları

Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşme Türkiye Cumhuriyeti açısından 5 Eylül 1961 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girse de sözleşmenin imzalanması aşamasında yayımlanan deklarasyonla kapsam "1 Ocak 1951'den önce Avrupa'da cereyan eden hadiseler" olarak çizilmiş, ilerleyen yıllarda deklarasyonunu Avrupa Konseyi üyesi ülkeler olarak revize etse de Türkiye, "Avrupa'dan gelenler" formülasyonundaki ana sınırlamayı kaldırmamıştır.

18. Sanık Kişilerin Hakları

2023 yılı içerisinde bu kapsamda bir hak ihlali raporlanmadı. Bununla birlikte özellikle "fuhuş için yer temini" suçunu düzenleyen TCK 227. Maddesinin, yer

¹⁰⁷ <https://kaosgl.org/haber/partimizin-acik-escinsel-kimlikli-milletvekili-adayi-olacak>

¹⁰⁸ <https://tr.euronews.com/2023/06/27/istanbul-onur-yuruyusu-biri-gocmen-bes-yabanci-gozaltinda-tutuluyor>

¹⁰⁹ <https://kaosgl.org/haber/elyas-hakkinda-uluslararasi-koruma-kararina-ragmen-sinir-disi-karari-verildi>

temin etmemesi ve kendisine ait mekanı kullanmasına rağmen trans seks işçilerine uygulanması, suçta kanunilik ilkesinin ihlaline yol açan yaygın bir yargısal pratik. Öte yandan medya taramalarında yer almaması nedeniyle veritabanımıza yansımaya da Kaos GL'nin verdiği doğrudan danışmanlıklarda sanıkların usul hukukundan kaynaklanan tanık gösterme, delil toplama veya toplatma, tanıklara soru yöneltme gibi birçok hakkın kısıtlandığı gözlemlenmektedir

19. Tutuklu veya Mahpus Kişilerin hakları

2023'te bir vakada hak ihlali gerçekleşmiştir, bu vaka kötü muamele/işkence yasağı ihlali olarak raporlanmıştır.

20. Sağlık Hakkı

2023'te iki ayrı vakada iki hak ihlali gerçekleşmiştir. Evlilik eşitliğinin bulunmaması güvencesi olmayan LGBTİ+'ların sağlık hakkına erişimi önünde engel teşkil etmektedir. HIV geçiş ihtimalini barındıran aksiyonların ardından kullanılan PeP, PReP gibi geçiş önleyici tıbbi müdahalelere erişim ancak şiddet vakalarından sonra devlet tarafından reçete ile karşılanmakta, bunun dışında kullanıcıların kendiliklerinden erişmesi ve erişebilenlerin de maliyetini karşılaması beklenmektedir.

21. Eğitim Hakkı

2023'te yedi ayrı vakada on hak ihlali gerçekleşmiştir.

22. Evlenme veya Aile Kurma Hakkı

2023'te bu başlık altında bireysel hak ihlali yaşanmamıştır. Bununla birlikte Anayasanın 41. maddesi ve Türk Medeni Kanununun mevcut yapısı, Türkiye'de evlilik eşitliği önünde sistematik ve yapısal bir engel teşkil etmektedir.

23. Mal ve Hizmetlere Erişim

2023'te iki ayrı vakada iki hak ihlali gerçekleşmiştir.

F. TAVSİYELER

Türkiye'nin genel olarak insan hakları özel olarak da LGBTİ+ hakları alanında derinleşen krizin devamlılığına bağlı olarak verdiğimiz tavsiyelerin önceki senelerden farklılaşmadığını belirtmek isteriz. Öte yandan bu tavsiyelerin sınırlı bir liste olmadığını, LGBTİ+'ların gerçek eşitliğinin ve haklara erişiminin sağlanmasının çok kapsamlı bir politikanın hayata geçirilmesi ile mümkün olabileceğini ayrıca belirtiriz.

1. Türkiye Büyük Millet Meclisine

- Yasama süreçlerine LGBTİ+ hak örgütlerini ilgisiz ölçüsünde, uygun araçlarla dahil edin
- LGBTİ+ haklarını, dolayısıyla insan haklarını daraltma amacını taşıyan yasa ve anayasa tekliflerini reddedin
- Ayrımcılık üreten yasaları, Anayasanın 10. maddesine uygun olarak herkesin yasa önünde eşitliğini tesis edecek şekilde gözden geçirin
- İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin, Türkiye Cumhuriyeti tarafından 18 Nisan 2001 tarihinde imzalanan, Ayrımcılığın Genel Olarak Yasaklanmasıyla ilişkin 12 No'lu Ek Protokolünü onaylayın
- Türk Ceza Kanunu'nun "Nefret ve Ayrımcılık" başlıklı 122. maddesini, LGBTİ+'ları da ayrımcılığa karşı koruyacak şekilde değiştirin
- İfade özgürlüğünün ihlali aracına dönüşmüş bulunan TCK 216. maddeyi, amacına uygun ve nefret söylemini önlemeye hizmet edecek şekilde değiştirin
- Nefret saikiyle işlenen suçların cezalarını, aynı suçların basit hallerinden yüksek olacak şekilde ayırıştırın
- Cinsiyetin hukuken tanınması önünde bir engele dönüşen Türk Medeni Kanunu'nun 40. maddesinin beden bütünlüğüne ve üreme yeteneğine müdahaleyi zorunlu kılan yapısını öncelikle değiştirilerek maddeyi insan hakları standartlarına uygun hale getirin ve beyan sistemini güvence altına alın
- Homofobik ve transfobik nefretin odağı haline dönüşen medya organlarının devlet tarafından finansmanını sağlayan yasaları değiştirin
- İnsan haklarıyla ilgili meclis komisyon ve alt komisyonlarına işlerlik kazandırın

- TİHEK, Kamu Baş Denetçiliği gibi mekanizmaları birer insan hakkı mekanizmasına dönüştürün, bunları her türlü ayrımcılıkla mücadele için yetkilendirin
- Üniversitelerde yaygın şekilde uygulanan ayrımcılığın sona ermesi için Yükseköğretim Kanunu'nda sayılan ana ilkeleri insan hakları standartları ile uyumlaştırarak Anayasanın 10. maddesine uygun şekilde yeniden yazın

2. Cumhurbaşkanlığına

- Nefret söylemi üretmekten vazgeçin, Cumhurbaşkanlığına bağlı bakan ve bürokratların nefret söylemi üretmesini yaptırıma bağlayan kurallar koyun
- Kamu kurumlarına gönderilmiş LGBTİ+ dışlayıcı talimatları geri alın
- Valilikler aracılığıyla fiilen yasaklanmış bulunan toplanma ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı önündeki engelleri kaldırın
- Kolluk güçlerinin gökkuşağı bayrağı, trans bayrağı gibi LGBTİ+ var oluşunu sembolize eden ifade araçları üzerindeki fiili yasaklarını sonlandırın
- Kolluk güçlerinden kaynaklanan işkence ve kötü muamele ile mücadele için eylem planı oluşturun
- Kolluk güçlerinin kişilerin cinsiyet kimliği, cinsel yönelimlerinden kaynaklanan ayrımcı tutumlarını sonlandıracak düzenlemeler yapın
- Şikayet hakkının inkarına yol açan kolluk uygulamalarına son verin, bu hakka erişimi kolaylaştıracak önlemler alın
- Kolluk güçlerinin nefret suçlarıyla mücadele etmesi için özel mekanizmalar geliştirin
- Keyfi ve hak ihlaline neden olacak şekilde gerçekleşen Kabahatler Kanunu ve Karayolları Trafik Kanunu ve Yönetmeliği uygulamalarını sonlandırın
- Evlerin keyfi şekilde kapatılmalarına karşı etkin itiraz prosedürleri getirin
- Ev kapatmaların kaçınılmaz olduğu durumlarda kişilerin barınma ihtiyacını güvence altına alın
- LGBTİ+'lara dönük nefret içeren eylem ve söylemleri kayıt altına alın ve kamuoyuna açıklayın
- İstanbul Sözleşmesini yeniden yürürlüğe sokun
- Üst düzey kamu görevlileri dahil kamu görevlilerinin nefret söylemi ve ayrımcı dil üretme ve yaymalarını önleyici kurallar getirin ve buna ilişkin disiplin mekanizmaları geliştirin

- LGBTİ+'lara dönük nefret söylemini ve nefret eylemlerini kınayın
- Sivil toplumla işbirliği içinde kamu görevlilerinin ayrımcılığı yasaklayan ve eşitliği sağlayan kuralları ne şekilde hayata geçirebilecekleri konusunda rehber olacak meslek içi eğitimler düzenleyin
- Seks işçisi transların kayıtlı çalışmaları önündeki fiili engellere son verin, onları sisteme dahil ederek sosyal haklarını güvence altına alın
- Dernekleşme özgürlüğü önünde engele dönüşmüş denetime ilişkin uygulamalara son verin, Venedik Komisyonunun değerlendirmeleri kapsamında kuralları revize edin
- Çalışma yaşamındaki homofobik ve transfobik ayrımcılıkla mücadele için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına görev tanımı yapın; bu alandaki ayrımcılıkla istihdama erişimi de dahil edecek şekilde mücadele edin
- Anayasanın 10. maddesindeki kanun önündeki eşitlik hükmü kapsamında LGBTİ+'ların sosyal yardım ve sosyal destek programlarına erişimi önünde idareden kaynaklanan engelleri kaldırın
- Kamu hastanelerinde gerçekleştirilen cinsiyet uyum operasyonlarının standartlarını yükseltin
- Asker alma süreçlerindeki ayrımcı ve homofobik/transfobik uygulamalara son verin
- Cezaevlerindeki LGBTİ+ mahpus ve tutukluların yaşam standartlarını yükseltin ve ayrımcı uygulamalara son verin
- Üniversitelerdeki ayrımcı uygulamaların sonlanmasını sağlayacak düzenlemeler yapın, mezun transların diploma ve transkript gibi meslek hayatlarında kullandıkları güncel belgeler üzerindeki isim değişikliği prosedürlerini kolaylaştırın, bu değişikliklerin geçmişi çağrıştıracak versiyonlarını ortadan kaldırın
- Hakim ve savcılara verilecek eğitimlerde LGBTİ+ hakları ve genel olarak ayrımcılığın önlenmesine ilişkin içeriklere yer verin 4

3. Uluslararası Paydaşlara

a. Avrupa Konseyine

- Türkiye'nin LGBTİ+ haklarına saygı göstermesi için İnsan Hakları Yüksek Komiseri tarafından yapılan çağrılarını etkili şekilde takibini sağlayın
- Türkiyeli yetkililerin nefret söylemlerini her fırsatta ve basın önünde kınayın

- İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi tarafından verilen LGBTİ+ haklarına ilişkin bütün kararların üye devletlerde de uygulanmasını sağlayacak mekanizmaları hayata geçirin
- Bakanlar Komitesinin LGBTİ+ hakları ve genel olarak ayrımcılığa ilişkin tavsiye kararlarının etkili şekilde uygulanması için çaba gösterin
- Türkiye Cumhuriyeti ile kurulan her türden iletişimde LGBTİ+ haklarının yaygın olarak ihlal edildiğine ilişkin raporlara dikkat çekerek yetkileri bu konudaki Konsey standartlarına uygun hareket etmeye çağırın
- Türkiye'deki yargı organları ile yürütülen ortak eğitim projelerinin içeriklerine LGBTİ+ hakları alanındaki konsey standartlarının da yer alması için gerekli düzenlemeleri yapın
- Parlamenterler Meclisi'nin izleme süreçlerinde LGBTİ+ hakları ile ilgili bilgileri çoğaltın ve derinleştirin
- Ortak toplantı ve basın demeçlerinde LGBTİ+ haklarının Avrupa Konseyi açısından bir ortak değer olduğunu vurgulayın
- Konseyin organlarının Türkiye'de LGBTİ+ hakları ile ilgili tavsiyelerinin etkin takipçisi olun

b. Avrupa Birliğine

Yukarıda Konsey'e dönük tavsiyelerin yanı sıra aşağıdakiler tavsiye edilmektedir.

- İnsan haklarının evrenselliği ışığında insan haklarının, jeopolitik konularda bir unsur olarak ele alınmasını reddedin
- Homofobik/transfobik üniversitelerin işbirliği protokollerini iptal ederek buradaki öğrencilerin üniversiteler aracı kılınmaksızın programlardan yararlanmasının araçlarını yaratın
- Fon sağladığınız kamu kurumlarının LGBTİ+ hakları açısından durumunu ölçecek kriterler geliştirin
- Bir Avrupa Konseyi organı olan İrkçılığa ve Ayrımcılığa Karşı Avrupa Komisyonunun izleme raporlarında yer alan tespitlerin ve tavsiyelerin sözcüsü olun

G. SONUÇ

Türkiye bir yandan kendi yasalarını ve Anayasasını ihlal ederek, diğer yandan uluslararası andlaşmalardaki yükümlülüklerini yok sayarak yaygın ve sistematik olarak LGBTİ+'ların temel haklarını ihlal etmektedir. Devlet yetkisini kullanan Cumhurbaşkanı, bakanlar ve diğer siyasi kişiliklerin LGBTİ+'lara dönük artan nefret söylemi dolaylı olarak üçüncü kişilerden LGBTİ+'lara yönelen eylemlerden kaynaklı hak ihlallerini arttırmaktadır.

Devlet bütün organları ve gücüyle LGBTİ+'ları kamusal alandan dışlamaya, LGBTİ+'ların bulunmadığı bir dünya tahayyülünü gerçekleştiremeye de en azından onları gözlerden ve zihinlerden uzak tutmaya odaklı bir politika yürütmektedir.

İnsan hakları fikrinin düşünsel merkezi olan Batı Avrupa ve Kuzey Amerika devletleri Türkiye'ye atfedilen jeopolitik ve jeostratejik "önem" nedeniyle, Körfez ülkeleriyle girmiş oldukları ilişkilerin benzerine Türkiye ile girmektedir. Bu durum yalnızca Türkiye'ye değil sistematik hak ihlallerini LGBTİ+'lar açısından yaygınlaştıran bütün baskıcı rejimlere cesaret vermekte, yaptıklarının kınanmayacağı fikrine yol açmaktadır. Geline aşamada İnsan Hakları Avrupa Mahkemesinin kararlarının dahi yok sayılmasında bu kayıtsızlık halinin etkisi büyüktür. Bu toksik yapı, toksik işbirliklerine de yol açmakta; bölgesel ittifak içi ittifakların zemini oluşmaktadır. Orban, Erdoğan veya Putin'in iç siyasetlerinde yükselttiği LGBTİ+ karşıtı sesin bu anlamda bütün dünyaya verdiği mesaj gayet açıktır.

Türkiyeli LGBTİ+ örgütleri bu kayıtsızlık halinin fon kaynaklarının kesilmesine yol açmasından haklı bir endişe duymaktadırlar zira insan hakları krizine eşlik eden ekonomik krizin vurduğu sektörlerden biri de sivil toplum ve özel olarak insan hakkı örgütleridir.

Raporumuzun da ortaya koyduğu üzere mevcut trendlerde bir değişim yaşanmaması halinde Türkiye'nin insan hakları krizinin derinleşmesi kaçınılmazdır. Türkiyeli LGBTİ+ hak örgütlerine başvurarak Batı Avrupa ve Kuzey Amerika ülkelerine yaptıkları iltica başvurusu için dayanak belge talep eden LGBTİ+'ların sayısındaki artış, belirttiğimiz krizin Türkiye'yle sınırlı olmadığını ortaya koymaktadır.

Sosyal devletin tasfiye edildiği Türkiye koşullarında eğitim, sağlık, çalışma hakkına erişememek LGBTİ+'lar açısından barınma hakkına erişememek, beslenme hakkına erişememek, kısaca insan onuruna yaraşır yaşam standartlarına erişememek anlamına gelmektedir.

Bütün bu olanlara rağmen şunu da net olarak belirtmeliyiz ki siyasal muhalefet bir kenara bırakılırsa sokakta temel haklarını talep eden on binlerce LGBTİ+'nın ısrarlı mücadelesi, bütün topluma ve geleceğe umut ışığı vermektedir.

H. İHLALLER

Sıra	Tarih	Link	Olay	Yer	İhlal
1.	04.01.2023	Link	Transfobik nefret cinayeti	İzmir	Yaşam Hakkı
2.	05.01.2023	Link	İzmir Barosuna dava	İzmir	İfade özgürlüğü
3.	08.01.2023	Link	Kadın derneğine tehdit	İstanbul	İfade özgürlüğü, kişisel bütünlük hakkı
4.	10.01.2023	Link	Bıçakla gasp	Adana	Kişisel bütünlük hakkı, mülkiyet hakkı
5.	11.01.2023	Link	Homofobik RTÜK görev başında	Türkiye	İfade özgürlüğü
6.	17.01.2023	Link	Konser iptal edildi	Malatya	İfade özgürlüğü, çalışma hakkı
7.	17.01.2023	Link	Etek nedeniyle trans kadına sözleşme iptali	Türkiye	İfade özgürlüğü, çalışma hakkı
8.	19.01.2023	Link	LGBTİ+ karşıtı anayasa teklifi komisyonunda	Türkiye	Dernekleşme hakkı, aile kurma hakkı
9.	23.01.2023	Link	Trans cinayetine haksız tahrik indirimi	İzmir	Yaşam hakkı
10.	27.01.2023	Link	Evlat edinmede kurumsal ayrımcılık	Türkiye	Aile kurma hakkı
11.	28.01.2023	Link	Cezaevinde tecavüz iddiası	Antalya	İşkence ve kötü muamele yasağı
12.	11.02.2023	Link	Evsiz trans sokakta ölü bulundu	İstanbul	Yaşam hakkı, barınma hakkı
13.	14.02.2023	Link	Onur yürüyüşü katılımcılarına ceza davası	Ankara	Toplanma hakkı
14.	21.02.2023	Link	Roman muzır ilan edildi	Türkiye	İfade özgürlüğü, çalışma hakkı
15.	07.03.2023	Link	Feminist gece yürüyüşüne kaymakam yasağı	İstanbul	Toplanma hakkı
16.	07.03.2023	Link	Trans kadın, erkek cezaevinde	Tekirdağ	Tutuklu/Mahpus hakları
17.	12.03.2023	Link	Güzellik merkezi açılışında linç girişimi	Konya	Kişisel bütünlük hakkı
18.	13.03.2023	N/A	Muzır Neşriyat kurulu bilgi verme talebini reddetti	Türkiye	Bilgi edinme hakkı
19.	16.03.2023	Link	Anayasa Mahkemesinden Kaos GL'nin nefret söylemi başvurusuna kabul edilemezlik kararı	Türkiye	İtibarın korunması hakkı

Sıra	Tarih	Link	Olay	Yer	İhlal
20.	16.03.2023	Link	Anayasa Mahkemesinden Kaos GL'nin 17 Mayıs yürüyüşü başvurusuna ihlal olmadığı kararı	Ankara	Toplanma hakkı
21.	17.03.2023	Link	Kıbrısın Kuzeyinde homofobik saldırı	Magosa	Kişisel bütünlük hakkı
22.	21.03.2023	Link	Üniversiteden panele engel	Kocaeli	Toplanma hakkı
23.	03.04.2023	Link	Mağdura dava, faile takipsizlik	İstanbul	Kişisel bütünlük hakkı
24.	11.04.2023	N/A	Sağlık Bakanlığı interseks doğum sayısını paylaşmıyor	Türkiye	Bilgi edinme hakkı
25.	02.05.2023	Link	Krem reklamına keyfi yasak	Türkiye	İfade özgürlüğü, çalışma hakkı
26.	24.05.2023	Link	TİHEK'ten ayrımcı karar	Türkiye	Mal ve hizmet erişiminde ayrımcılık
27.	31.05.2023	N/A	RTÜK nefret yayınına Mahkeme onayı	Türkiye	İtibarın korunması hakkı
28.	1.06.2023	Link	Trans aktiviste tehdit telefonları	İstanbul	Kişisel bütünlük hakkı
29.	2.06.2023	Link	Kolluğun görevini yerine getirmemesi	İzmir	Toplanma hakkı, kişisel bütünlük hakkı
30.	02.06.2023	Link	Polis baro önündeki basın açıklamasına saldırdı	İzmir	Toplanma hakkı, kişisel bütünlük hakkı
31.	5.06.2023	Link	ODTÜ Rektörlüğünden gökkuşağı yasağı	Ankara	İfade özgürlüğü
32.	06.06.2023	Link	Şişli Kaymakamlığı film gösterimi yasakladı	İstanbul	İfade özgürlüğü
33.	07.06.2023	Link	Beyoğlu Kaymakamlığı film gösterimi yasakladı	İstanbul	İfade özgürlüğü
34.	07.06.2023	Link	Polis film izlemek isteyenleri gözaltına aldı	İstanbul	Özgürlük hakkı
35.	09.06.2023	Link	ODTÜ'de polis şiddeti ve gözaltı	Ankara	İşkence ve kötü muamele yasağı, toplanma hakkı, özgürlük hakkı
36.	9.06.2023	Link	TİP'li kadınlara trans bayrağı gözaltısı	Eskişehir	İşkence ve kötü muamele yasağı, toplanma hakkı, özgürlük hakkı

Sıra	Tarih	Link	Olay	Yer	İhlal
37.	9.06.2023	Link	İktidar ortağından TİP binasına müdahale	Konya	İfade özgürlüğü, siyasi katılım hakkı, mülkiyet hakkı
38.	13.06.2023	Link	Üniversitede pikniğe polis şiddeti ve gözaltı	İzmir	Toplanma hakkı, işkence ve kötü muamele yasağı, özgürlük hakkı
39.	13.06.2023	Link	Kaymakamlıktan genel yasaklama (Datça)	Muğla	Toplanma hakkı
40.	14.06.2023	Link	Pikniğe gidenlere otobüste gözaltı	İzmir	Toplanma hakkı, seyahat hakkı, işkence ve kötü muamele yasağı, özgürlük hakkı
41.	14.06.2023	Link	Valilikten genel yasaklama	Eskişehir	Toplanma hakkı
42.	15.06.2023	Link	Kadıköy Kaymakamlığından etkinlik yasağı	İstanbul	Toplanma hakkı
43.	14.06.2023	Link	Belediyeden konser iptali	Bursa	İfade özgürlüğü, çalışma hakkı
44.	15.06.2023	Link	Mimar Sinan Üni.de basın açıklamasına engel	İstanbul	İfade özgürlüğü, toplanma hakkı
45.	16.06.2023	Link	Belediyeden konser iptali	Denizli	İfade özgürlüğü, çalışma hakkı
46.	17.06.2023	Link	Valilikten genel yasaklama	Aydın	Toplanma hakkı
47.	17.06.2023	Link	LGBTİ+ Nefretine polis koruması	İzmir	İşkence ve kötü muamele yasağı
48.	18.06.2023	Link	Trans onur yürüyüşüne Valilikten fiili yasak	İstanbul	Toplanma hakkı
49.	19.06.2023	Link	Yürüyüşçülere polis saldırısı	İstanbul	Toplanma hakkı, özgürlük hakkı, işkence ve kötü muamele yasağı
50.	20.06.2023	Link	Emniyetten TBMM üyesine suç duyurusu	İstanbul	İfade özgürlüğü
51.	20.06.2023	Link	Gökkuşluğu renkli foto paylaşımına idari yaptırım	İstanbul	İfade özgürlüğü, çalışma hakkı
52.	21.06.2023	Link	Çapa Tıp dekanından hekim metnine müdahale	İstanbul	Sağlık hakkı, ifade özgürlüğü
53.	22.06.2023	Link	Kaymakamlıktan yasaklama kararı	İstanbul	Toplanma hakkı, siyasi katılım hakkı
54.	24.06.2023	Link	Valilikten yasaklama kararı	İzmir	Toplanma hakkı

Sıra	Tarih	Link	Olay	Yer	İhlal
55.	25.06.2023	Link	Bakanlıktan pride t-shirtüne inceleme	Türkiye	İfade özgürlüğü, çalışma hakkı
56.	25.06.2023	Link	Valilikten toplu taşımaya onur yürüyüşü yasağı	İstanbul	Toplanma hakkı, seyahat hakkı
57.	25.06.2023	Link	Onur yürüyüşünde 113 eylemci gözaltına alındı	İstanbul	toplanma hakkı, özgürlük hakkı
58.	25.06.2023	Link	Yüzlerce polis eylemcilere saldırdı	İzmir	Toplanma hakkı, işkence ve kötü muamele yasağı , özgürlük hakkı
59.	25.06.2023	Link	Valilikten yasaklama kararı	Kocaeli	Toplanma hakkı
60.	27.06.2023	Link	Galata Kulesine bayrak asanlara müdahale	İstanbul	Özgürlük hakkı, ifade özgürlüğü
61.	1.07.2023	Link	Yabancılardan haber alınmıyor	İstanbul	Özgürlük hakkı, sağlık hakkı, toplanma hakkı
62.	04.07.2023	Link	Valilikten yasaklama kararı	Antalya	Toplanma hakkı
63.	7.07.2023	Link	İdam riski altındaki mülteciye sınırışı kararı	Erzurum	Yaşam hakkı
64.	8.07.2023	Link	Valilikten yasaklama kararı	Adana	Toplanma hakkı
65.	09.07.2023	Link	Sergiye "LGBT Terörü" saldırısı	İstanbul	İfade özgürlüğü
66.	9.07.2023	Link	AKP'li Belediyeden konser iptali	Balıkesir	İfade özgürlüğü, çalışma hakkı
67.	09.07.2023	Link	Basın açıklamasına gözaltı	Eskişehir	Toplanma hakkı, özgürlük hakkı
68.	09.07.2023	Link	Yürüyüşe polis müdahalesi	Antalya	Toplanma hakkı
69.	09.07.2023	Link	Polisten TBMM üyesine darp	Adana	İfade özgürlüğü, kişisel bütünlük hakkı
70.	09.07.2023	Link	Onur yürüyüşüne işkenceli gözaltı	Adana	toplanma hakkı, işkence ve kötü muamele yasağı, özgürlük hakkı
71.	10.07.2023	Link	MEB'den Gökkuşuğu Avı	Tekirdağ	İfade özgürlüğü, eğitim hakkı
72.	19.07.2023	Link	Sergiye yasaklama	Eskişehir	İfade özgürlüğü, çalışma hakkı
73.	20.07.2023	Link	Üniversitede LGBTİ+ akademisyen avı	Malatya	Çalışma hakkı
74.	20.07.2023	Link	Valilikten yasaklama kararı	Aydın	Toplanma hakkı

Sıra	Tarih	Link	Olay	Yer	İhlal
75.	19.07.2023	Link	Üniversiteden gökkuşağı soruşturması	Uşak	İfade özgürlüğü, eğitim hakkı
76.	23.07.2023	Link	Valilikten genel yasaklama	Mersin	Toplanma hakkı
77.	27.07.2023	Link	Sansürcü RTÜK görev başında	Türkiye	İfade özgürlüğü
78.	27.07.2023	Link	Gökçek istedi konser iptal edildi	Yozgat	İfade özgürlüğü, çalışma hakkı
79.	31.07.2023	Link	Trans kadına mahalleli şiddeti	İstanbul	Barınma hakkı, kişisel bütünlük hakkı
80.	31.07.2023	Link	Love is Love tweetine konser iptali	Afyonkarahisar	İfade özgürlüğü, çalışma hakkı
81.	1.08.2023	Link	Sansür kurumsallaşıyor	Türkiye	İfade özgürlüğü
82.	7.08.2023	Link	Kadınlar Matinesi Vali tarafından yasaklandı	Samsun	İfade özgürlüğü, çalışma hakkı
83.	7.08.2023	Link	Ankarada şüpheli kadın cinayeti	Ankara	Yaşam hakkı
84.	9.08.2023	Link	Love is Love paylaşımına ikinci konser iptali	Tekirdağ	İfade özgürlüğü, çalışma hakkı
85.	11.08.2023	Link	Trans kadınlara ev mühürleme	İstanbul	Barınma hakkı, çalışma hakkı
86.	12.08.2023	Link	Transfobik Yeni Şafak'tan hedef gösterme	İstanbul	İtibarın korunması hakkı
87.	14.08.2023	N/A	Adalet Bakanlığı TMK 40 Dava sayısını paylaşmıyor	Türkiye	Bilgi edinme hakkı
88.	18.08.2023	Link	Trans kadına yangın tüplü saldırı	Bursa	Kişisel bütünlük hakkı
89.	22.08.2023	Link	Vapur iskelesinde transfobik şiddet	İstanbul	Kişisel bütünlük hakkı
90.	24.08.2023	Link	Nefret cinayeti	İzmir	Yaşam hakkı
91.	03.09.2023	Link	ODTÜ Rektörlüğünden bayrak soruşturması	Ankara	Eğitim hakkı, ifade özgürlüğü
92.	05.09.2023	Link	İBB sergisi kuratörlerine soruşturma	İstanbul	İfade özgürlüğü, çalışma hakkı
93.	8.09.2023	Link	Yol kenarındaki transa taciz	Trabzon	Kişisel bütünlük hakkı
94.	12.09.2023	Link	RTÜK protestosuna işkenceli gözaltı	İzmir	toplanma hakkı, işkence ve kötü muamele yasağı, özgürlük hakkı
95.	13.09.2023	Link	RTÜK'ten "nefret" kamu spotu	Türkiye	İtibarın korunması hakkı

Sıra	Tarih	Link	Olay	Yer	İhlal
96.	18.09.2023	Link	Çocuk kitabı muzır ilan edildi	Türkiye	İfade özgürlüğü
97.	21.09.2023	Link	Hacettepe de öğrenci kulübü kapatıldı	Ankara	Dernek kurma hakkı, eğitim hakkı
98.	25.09.2023	Link	TCDD'den LGBTİ+ kamu spotuna suç duyurusu	İstanbul	İfade özgürlüğü
99.	26.09.2023	Link	Hacettepe Kuir Araştırmaları Topluluğuna yasak ve takip	Ankara	Dernek kurma hakkı, kişisel bütünlük hakkı, eğitim hakkı, ifade özgürlüğü
100.	26.09.2023	Link	Boğaziçi Üniversitesinde standa müdahale	İstanbul	Eğitim hakkı, ifade özgürlüğü, mülkiyet hakkı
101.	26.09.2023	Link	LGBTİ+ kamu spotu yapımçı ve oyuncularına tehdit	İstanbul	İfade özgürlüğü, çalışma hakkı
102.	4.10.2023	Link	Hekimden sözde onarım terapisi itirafı	Türkiye	İşkence ve kötü muamele yasağı
103.	04.10.2023	Link	İlaca erişemeyen trans hayatını kaybetti	İstanbul	Yaşam hakkı
104.	9.10.2023	Link	Hekimden sözde onarım terapisi propagandası	Türkiye	İşkence ve kötü muamele yasağı
105.	13.10.2023	Link	Kültür Bakanlığından fişleme kararı	Türkiye	Özel hayat hakkı
106.	18.10.2023	Link	Trans sanatçıya Erciyeşte konser engeli	Kayseri	İfade özgürlüğü, çalışma hakkı
107.	21.10.2023	Link	İlişki vaadiyle gasp	Adana	Kişisel bütünlük hakkı, mülkiyet hakkı
108.	20.10.2023	N/A	SGK, denetlenen dernek sayısını paylaşmadı	Türkiye	Bilgi edinme hakkı
109.	20.10.2023	Link	MEB'den LGBTİ+ Karşıtı Politika	Erzurum	Eğitim hakkı
110.	20.10.2023	Link	"Transseksüel gösteriye" Alanya belediyesinden engel	Antalya	İfade özgürlüğü, çalışma hakkı
111.	24.10.2023	N/A	Eşcinsel kimliği nedeniyle meslekten çıkarılan kişi sayısı bilgi talebine red	Türkiye	Bilgi edinme hakkı
112.	30.10.2023	Link	Üç bakanlıktan LGBTİ+ karşıtı konsorsiyum	Türkiye	Özel hayat hakkı

Sıra	Tarih	Link	Olay	Yer	İhlal
113.	9.11.2023	Link	Nefret cinayeti	Kocaeli	Yaşam hakkı
114.	15.11.2023	Link	Homofobik tepkiler konser iptal ettirdi	Urfa	İfade özgürlüğü, çalışma hakkı
115.	20.11.2023	Link	20 Kasım açıklamasına polis saldırısı	Mersin	Toplanma hakkı, kişisel bütünlük hakkı
116.	20.11.2023	Link	Bayrak nedeniyle baro açıklamasına polis engeli	İzmir	İfade özgürlüğü, toplanma hakkı
117.	01.12.2023	N/A	TTNET'ten LGBTİ+ Haber Sitesine Engelleme	Türkiye	İfade özgürlüğü
118.	01.12.2023	N/A	Memura cinsel yönelim soruşturması	Türkiye	Çalışma hakkı, itibarın korunması hakkı
119.	1.12.2023	Link	Duruşma sonrası açıklamaya polis engeli	İzmir	Toplanma hakkı
120.	4.12.2023	Link	TİHEK'in ayrımcı kararına Mahkeme onayı	Ankara	Toplanma hakkı, itibarın korunması hakkı
121.	5.12.2023	Link	Vahşi cinayete ağırlaştırılmış müebbet yok	İzmir	Yaşam hakkı
122.	18.12.2023	Link	LGBTİ+ hakları etkinliğine polis tacizi	İstanbul	Toplanma hakkı
123.	15.12.2023	N/A	Kaos GL'ye Sonu Gelmeyen Denetim	Ankara	Dernek kurma hakkı
124.	28.12.2023	Link	Sansürcü RTÜK gene görev başında	Türkiye	İfade özgürlüğü
125.	28.12.2023	Link	Biseksüel işyeri sahibi öldüresiye dövüldü	İstanbul	İşkence ve kötü muamele yasağı

I. LGBTİ+'LARIN 2023 ADLİYE AJANDASI

YER	TARİH	KONU
İzmir 14. Ağır Ceza Mahkemesi	19.10.2023	Translara bıçaklı saldırı
İstanbul 18. Asliye Ceza Mah.	13.01.2023	2021 İstanbul Onur Yürüyüşü (Cihangir)
İstanbul 60. Asliye Ceza Mah.	27.01.2023	2021 İstanbul Onur Yürüyüşü (Mis Sokak)
İst. Anadolu 10. Asliye Ceza Mah.	02.02.2023	Gazetecinin gökkuşağı paylaşımı
İzmir 4. Ağır Ceza Mahkemesi'	06.02.2023	Hande Buse Şeker cinayeti
Ankara 16. Ağır Ceza Mahkemesi	08.02.2023	Ankara Barosu YK'sına Diyanet açıklaması nedeniyle açılan ceza davası
Eskişehir 4. Asliye Ceza Mah.	16.02.2023	2022 Eskişehir Onur Yürüyüşü
İstanbul 44. Asliye Ceza Mah.	21.02.2023	2021 İstanbul Onur Yürüyüşü (Maçka Parkı)
İstanbul 18. Asliye Hukuk Mah.	21.02.2023	TTM Kapatma Davası
Ankara 30. Ağır Ceza Mahkemesi	22.02.2023	Esat – Eryaman Çetesi
İst. Anadolu 5. Ağır Ceza Mah.	28.02.2023	Ahmet Yıldız
İstanbul 18. Asliye Ceza Mah.	29.03.2023	Boğaziçi Lubunca Davası
İzmir 14. Ağır Ceza Mahkemesi	19.10.2023	Translara bıçaklı saldırı
Ankara 53. Asliye Ceza Mah.	12.04.2023	"İstanbul Sözleşmesinden Vazgeçmiyoruz" eylemi nedeniyle yargılananlarla dayanışma açıklamasında gözüaltına alınanlar
İzmir 1. Ağır Ceza Mahkemesi	24.04.2023	İzmir Barosu YK'sına Diyanet açıklaması nedeniyle açılan ceza davası
İzmir 4. Ağır Ceza Mahkemesi	08.05.2023	Hande Buse Şeker cinayeti
İstanbul 8. Sulh Hukuk Mahkemesi	09.05.2023	TTM Yokluğunun Tespiti Davası
İstanbul 26. Asliye Ceza Mah.	11.05.2023	Ajda Ender
Ankara 52. Asliye Ceza Mah.	11.05.2023	2022 Ankara Onur Yürüyüşü
Ankara 16. Ağır Ceza Mahkemesi	17.05.2023	Ankara Barosu YK'sına Diyanet açıklaması nedeniyle açılan ceza davası

YER	TARİH	KONU
İstanbul 18. Asliye Hukuk Mah.	22.05.2023	TTM Kapatma Davası
Ankara 30. Ağır Ceza Mahkemesi	25.05.2023	Esat – Eryaman Çetesi
İstanbul 58. Asliye Ceza Mah	29.05.2023	9. Boğaziçi Onur Yürüyüşü
İstanbul 58. Asliye Ceza Mah	30.05.2023	9. Boğaziçi Onur Yürüyüşü
İstanbul 58. Asliye Ceza Mah	01.06.2023	9. Boğaziçi Onur Yürüyüşü
Eskişehir 4. Asliye Ceza Mah.	06.06.2023	2022 Eskişehir Onur Yürüyüşü
Eskişehir 4. Asliye Ceza Mah.	08.06.2023	2022 Eskişehir Onur Yürüyüşü
İzmir 17. Ağır Ceza Mahkemesi	16.06.2023	Ecem Seçkin Cinayeti
İzmir 14. Ağır Ceza Mahkemesi	07.09.2023	Translara bıçaklı saldırı
Ankara 52. Asliye Ceza Mah.	22.06.2023	2022 Ankara Onur Yürüyüşü
İst. Anadolu 5. Ağır Ceza Mah.	04.07.2023	Ahmet Yıldız
Ankara 30. Ağır Ceza Mahkemesi	05.07.2023	Esat – Eryaman Çetesi
İzmir 4. Ağır Ceza Mahkemesi	19.07.2023	Hande Buse Şeker cinayeti
İzmir 14. Ağır Ceza Mahkemesi	07.09.2023	Translara bıçaklı saldırı
Ankara 30. Ağır Ceza Mahkemesi	11.09.2023	Esat – Eryaman Çetesi
İstanbul 18. Asliye Ceza Mah.	20.09.2023	Boğaziçi Lubunca Davası
İstanbul 26. Asliye Ceza Mah.	28.09.2023	Ajda Ender
Ankara 52. Asliye Ceza Mah.	28.09.2023	2022 Ankara Onur Yürüyüşü
İzmir 17. Ağır Ceza Mahkemesi	29.09.2023	Ecem Seçkin Cinayeti
Ankara 30. Ağır Ceza Mahkemesi	29.09.2023	Esat – Eryaman Çetesi
Ankara 30. Ağır Ceza Mahkemesi	02.10.2023	Esat – Eryaman Çetesi
İzmir 4. Ağır Ceza Mahkemesi	02.10.2023	Hande Buse Şeker cinayeti
İstanbul 8. Sulh Hukuk Mahkemesi	05.10.2023	TTM Yokluğun Tespiti Davası
İstanbul 18. Asliye Hukuk Mah.	09.10.2023	TTM Kapatma Davası
İzmir 14. Ağır Ceza Mahkemesi	19.10.2023	Translara bıçaklı saldırı

YER	TARİH	KONU
İst. Anadolu 10. Asliye Ceza Mah.	19.10.2023	Gazetecinin gökkuşuğu paylaşımı
İstanbul 19. Asliye Ceza Mah.	26.10.2023	Onur yürüyüşünü takip eden gazeteci davası
İst. Anadolu 45. Asliye Ceza Mah.	31.10.2023	Film gösterimi davası
İstanbul 58. Asliye Ceza Mah	02.11.2023	9. Boğaziçi Onur Yürüyüşü
İst. Anadolu 10. Asliye Ceza Mah.	06.11.2023	Gazetecinin gökkuşuğu paylaşımı
İzmir 4. Ağır Ceza Mahkemesi	06.11.2023	Hande Buse Şeker cinayeti
Ankara 52. Asliye Ceza Mah.	15.11.2023	2022 Ankara Onur Yürüyüşü
Danıştay 10. Dairesi	28.12.2023	İstanbul Sözleşmesinden çekilme
İzmir 17. Ağır Ceza Mahkemesi	04.12.2023	Ecem Seçkin Cinayeti
İzmir 4. Ağır Ceza Mahkemesi	05.12.2023	Hande Buse Şeker cinayeti
Eskişehir İdare Mahkemesi	13.12.2023	Eskişehir Onur Yürüyüşünün yasaklanması

